

Räddningsväsendets tjänster år 2024

Regionförvaltningsverkets
riksomfattande expertbedömning

Eero Nyman

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Räddningsväsendet och beredskapen

Räddningsväsendets tjänster år 2024

21.10.2025

-

Eero Nyman

Regionförvaltningsverkens publikationer 329/2025

ISSN-2343-3132

ISBN-978-952-7481-62-2

Tryckort

2025

KUVAILULEHTI
Aluehallintovirastojen julkaisuja 329/2025

Tekijät Eero Nyman	Julkaisuaika 21.10.2025		
	Toimeksiantaja(t) -		
Julkaisunnimi Pelastustoimen palvelut vuonna 2024			
Tiivistelmä Pelastustoimen toimintaympäristö on muutoksessa. Keskeiset muutokset ovat väestön ikääntyminen ja asuminen kotona yhä pidempään, julkisen talouden heikkeneminen, uusien energiamuotojen yleistyminen sekä yleinen turvallisuustilanteen kiristyminen. Se näkyy keskeisesti muutoksina ja kasvuna palvelujen tarpeessa sekä henkilöstön osaamisvaatimuksissa. Onnettomuuksien ehkäisy toteutui pääosin tavoitteiden mukaisesti. Turvallisuusviestinnällä tavoitettiin valtakunnallisesti suuri määrä ihmisiä, joskin alue-erot ovat suuria. Ohjaus ja neuvonta toteutuvat pitkälti edellisten vuosien tapaan. Onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuuden mittaamiseen kaivataan yhtenäisiä mittareita ja palvelujen kohdentamiseen riskiperusteisuutta. Valvonnassa määräaikaisten palotarkastusten toteuma vaihtelee ja joillekin alueille kertyy valvontavelkaa yhdenvertaisuutta ja riskiperusteisuutta heikentäen. Pelastustoiminnan palvelut toteutuvat pääosin riskejä vastaavasti, mutta suorituskykyjä haastavat yhtä aikaa vähenevä toimintakykyinen henkilöstö erityisesti sopimuspalokunnissa sekä talouden sopeuttaminen. Pitkällä aikavälillä pelastustoimen investointien lykkääminen vaikuttaa pelastustoimen palvelujen laatuun ja yhdenvertaisuuteen. Väestönsuojeluun varautumisessa kehityssuunta on oikea, mutta eteneminen on paikoin hidasta. Suunnitelmat ovat useimmiten olemassa ja harjoittelua on osin lisätty, mutta toimeenpano etenee vaihtelevasti. Kokonaisuutena pelastustoimen palvelut edellyttävät riskiperusteisuuden vahvistamista, tietopohjan ja mittaamisen yhtenäistämistä, henkilöstön osaamisen systemaattista kehittämistä sekä pitkäjänteistä ja yhteistyöhön nojaavaa investointisuunnittelua palvelutason turvaamiseksi.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-7481-62-2
Kokonaissivumäärä 88	Kieli Ruotsi	Hinta -	
Julkaisija Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Paino -		

INFORMATIONSSIDA
Regionförvaltningsverkens publikationer 329/2025

Sammanställd av Eero Nyman		Utgivningsdatum 21.10.2025	
		Uppdragsgivare -	
		Datum för tillsättandet av organet -	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster år 2024			
Sammanfattning Räddningsväsendets omvärld förändras. Centrala förändringar är att befolkningen åldras och att man bor hemma allt längre, den offentliga ekonomin försämras, nya energiformer blir vanligare och att det allmänna säkerhetsläget skärps. Detta syns tydligt i form av förändringar i och en ökning av servicebehovet samt i personalens kompetenskrav. Förebyggandet av olyckor utföll i regel i enlighet med målen. Säkerhetskommunikationen nådde ett stort antal människor på riksnivå, även om de regionala skillnaderna är stora. Styrningen och rådgivningen genomförs i stor utsträckning på samma sätt som under tidigare år. Det behövs enhetliga indikatorer för att mäta effekterna av förebyggandet av olyckor samt riskbaserad inriktning av tjänsterna. I tillsynen varierar utfallet av de periodiska brandsynerna och i vissa områden uppstår en tillsynsskuld som försämrar jämlikheten och den riskbaserade inriktningen av tjänsterna. Räddningsverksamhetens tjänster genomförs i huvudsak på ett riskbaserat sätt, men kapaciteten utmanas samtidigt av den avtagande funktionsförmågan hos personalen i synnerhet vid avtalsbrandkårerna samt av anpassningen av ekonomin. På lång sikt påverkar uppskjutandet av räddningsväsendets investeringar kvaliteten och jämlikheten hos räddningsväsendets tjänster. Utvecklingen av befolkningsskyddsberedskapen går i rätt riktning, men framskrider ställvis långsamt. Det finns oftast planer, och övningarna har delvis utökats, men genomförandet framskrider i varierande grad. Som helhet förutsätter räddningsväsendets tjänster att den riskbaserade inriktningen stärks, att kunskapsunderlaget och mätningen förenhetligas, att personalens kompetens systematiskt utvecklas samt att det görs långsiktiga investeringar som baserar sig på samarbete för att trygga servicenivån.			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Velfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx		ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	
ISSN (webbpublikation) 2343-3132		ISBN (webbpublikation) 978-952-7481-62-2	
Sidantal 88		Språk Svenska	
Pris -			
Utgivare Regionförvaltningsverket i Södra Finland		Tryckeri -	

Innehållsförteckning

1	Bedömningsprocessen och informationskällor	7
2	Tjänster för förebyggande av olyckor	8
3	Räddningsverksamhetens tjänster	31
4	Planer för räddningsverksamheten	55
5	Frivilligarbete inom räddningsväsendet	59
6	Befolkningsskyddstjänster	64
7	Kvaliteten på räddningsväsendets tjänster och behovet av att utveckla dem	72
8	Räddningsväsendets investeringar	82
9	Metoder och kvalitetsrapport	86
10	Källor och bakgrundsmaterial som använts i bedömningen	87

Till läsaren

Regionförvaltningsverken bereder årligen i enlighet med 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) expertbedömningar för att välfärdsområdesvis bedöma tillräckligheten av räddningsväsendets servicenivå och finansieringsnivå. En riksomfattande expertbedömning bereds vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

I expertbedömningen granskas och bedöms räddningsväsendets servicenivå enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, hur tillgången till och kvaliteten på tjänsterna utvecklats och den uppskattade framtida utvecklingen när det gäller detta samt behovet och inverkan av investeringar. I bedömningarna som gjordes 2025 granskas nivån på räddningsväsendets tjänster i regel med uppgifter som gäller 2024.

Expertbedömningarna ger regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster. Bedömningarna stöder också planeringen av välfärdsområdenas verksamhet. Expertbedömningarna lämnas till inrikesministeriet och offentliggörs i det allmänna datanätet. De utgör också centrala dokument i inrikesministeriets, finansministeriets och välfärdsområdenas årliga förhandlingar.

De huvudsakliga informationskällorna för den riksomfattande bedömningen är de regionala expertbedömningarna, välfärdsområdenas årliga redogörelser samt Pronto-statistik¹. Dessutom har regionförvaltningsverkens experter utnyttjats i bedömningen. Ett stort tack till alla. Ett särskilt tack till Johannes Ketola som har bidragit till bedömningen genom att producera statistiken och bilderna som använts i bedömningen.

¹ Räddningsväsendets resurs- och olycksstatistik.

1 Bedömningsprocessen och informationskällor

Den riksomfattande expertbedömningen görs nu upp för andra gången i enlighet med förordningen. I bedömningen går man igenom räddningsväsendets alla lagstadgade tjänster och skyldigheter med en snäv tidsram. Därför är det inte möjligt att göra en djupgående bedömning av alla delområden, utan i bedömningen presenteras de viktigaste observationerna utifrån välfärdsområdets redogörelser och regionala expertbedömningar.

Välfärdsområdenas utredningsskyldighet och inrikesministeriets relaterade begäran om information söker ännu sin form. Den årliga redogörelse som förordningen förutsätter och inrikesministeriets övriga informationsbehov innehåller delvis överlappningar. Kunskapsunderlaget för bedömningen är fortfarande mycket splittrat och av varierande nivå.

Välfärdsområdets årliga redogörelse om servicebehovet, tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet är en krävande uppgift och en ny uppgift för räddningsväsendet. Innehållet i redogörelserna i de flesta områdena motsvarar ännu inte till alla delar det som fastställts i förordningen. Ett centralt problem i redogörelsen och bedömningen är att en stor del av de ärenden som bedöms inte har definierats enhetligt på riksnivå.

För många delområden är ett år ett kort tidsspänn för granskning. Till exempel är utvecklingen av räddningsverksamhetens aktionsberedskapstider och avhjälpandet av omfattande brister ett långsiktigt arbete och det sker i allmänhet inga stora förändringar under ett år. I fortsättningen kommer expertbedömningarna att innehålla allt fler jämförelser med tidigare år och den långsiktiga utvecklingen.

Räddningsväsendets investeringsplanering är fortfarande splittrad i bedömningen och i sista hand är det svårt att hitta investeringsförslag som grundar sig på riskerna i området. Det är särskilt viktigt att i fortsättningen utvidga motiveringarna i fall där investeringarna är vittsyftande och viktiga.

En faktor som försvårar bedömningen är områdenas olika praxis i att sekretessbelägga uppgifter. För närvarande är uppgifter på samma nivå sekretessbelagda i ett område och offentliga i ett annat. Frågan är tudelad. Det är endast möjligt att sekretessbelägga uppgifter av grundad anledning, men å andra sidan ska offentliga handlingar inte innehålla sekretessbelagda uppgifter. Både välfärdsområdenas redogörelser och regionförvaltningsverkets expertbedömningar är i regel offentliga handlingar.

Redogörelse- och bedömningshelheten går dock i positiv riktning. Områdenas redogörelser och regionförvaltningsverkets bedömning utvecklas för varje år.

Det här är sista gången som expertbedömningarna upprättas av regionförvaltningsverken. Tillstånds- och tillsynsverket, som inleder sin verksamhet i början av nästa år, innebär också nya möjligheter att utveckla redogörelse- och bedömningshelheten.

2 Tjänster för förebyggande av olyckor

Tjänster för förebyggande av olyckor är tillsynsuppgifter, säkerhetskommunikation, styrning och rådgivning.

- brandutredning
- samarbete för att förebygga olyckor
- uppföljning av utvecklingen i fråga om olyckor
- tillsyn över att de uppgifter som hör till förebyggandet och övervakningen av olyckor som välfärdsområdena sköter i samverkan sköts på ett ändamålsenligt sätt
- tillsynsuppgifter
- beredskapsplaner

I detta kapitel bedöms behovet av, tillgången till och utvecklingsbehovet av tjänster för förebyggande av olyckor.

Planeringsgrunder för förebyggande av olyckor

Enligt välfärdsområdenas redogörelser förändras räddningsverkens omvärld, vilket innebär nya risker och ett ökat tillsynsbehov.

Den försämrade offentliga ekonomin och den ökade ojämlikheten påverkar behovet och genomförandet av tjänster på riksnivå. På lång sikt finns det en risk för att strävan efter kostnadseffektivitet kan försämma inte bara uppnåendet av målen utan också verksamhetens kvalitet. Ett upprepat årligt underskridande av tillsynsmålen orsakar redan nu en tillsynsskuld som kumuleras i flera områden. Dessutom har vissa områden minskat antalet tillsynsobjekt betydligt utan motiveringar. Situationen utgör ett problem med tanke på jämlikheten och den riskbaserade dimensioneringen av tjänsterna.

Brandsäkerhetsriskerna ökar också på grund av att befolkningen åldras och att allt fler personer med funktionsnedsättning bor hemma. I en del områden har man redan svarat på detta fenomen genom att öka samarbetet med social- och hälsovårdssektorn. I dessa områden har man särskilt undersökt eldsvådor där en inblandad person har en funktionsnedsättning eller är klient hos social- eller hälsovårdstjänsterna.

Extrema väderfenomen och deras följdverkningar har ökat och deras betydelse för räddningsväsendets tjänster ökar. Det skärpta internationella säkerhetsläget, hybridpåverkan och desinformation syns delvis i säkerhetskommunikationens teman och i prioriteringen av tillsynen.

Den gröna omställningen tar sig uttryck bland annat i form av nya anläggningar som hanterar kemikalier samt vind- och solkraftsparkar och batterilager. Dessa risker kräver ny slags kompetens och särskild uppmärksamhet i förebyggandet av olyckor samt i räddningsverksamhetens beredskap.

Regionförvaltningsverket bedömer att tjänsterna för förebyggande av olyckor fortfarande produceras i stor utsträckning i enlighet med servicenivåbesluten, men att verksamheten samtidigt utmanas av resursbrist och ökade tillsynsbehov. I bedömningen för 2023 konstateras att tjänster för förebyggande av olyckor produceras på samma sätt som de alltid har producerats. På denna punkt har det inte skett någon betydande förändring till en mer riskbaserad dimensionering av tjänsterna.

Personal

I expertbedömningen för 2023 konstateras att det finns riksomfattande utmaningar i tillgången till personal för förebyggande av olyckor. I bedömningen lyfte man särskilt fram några välfärdsområden som har haft stor personalomsättning. Samma problem är fortfarande aktuellt i flera områden. Det finns flera orsaker till personalomsättningen, men det centrala i dessa områden är att öka räddningsverkets förmåga att locka och behålla arbetskraft. Samtidigt har vissa områden inte haft motsvarande rekryteringsproblem.

I rekryteringen har man på vissa orter observerat att det saknas behöriga personer med kunskap om förebyggande av olyckor eller att de sökande inte har erfarenhet av räddningsbranschen. Avsaknaden av erfarenhet medför ett ökat introduktionsbehov. Dessutom har man i en del områden ställt upp sparmål, rekryteringsförbud eller permitterat personal. Flera områden uppgav också i sina redogörelser att de personalökningar som fastställts i servicenivåbesluten inte har förverkligats under de senaste åren. Alla dessa faktorer har begränsat tjänsteproduktionen, vilket återspeglas i ett sjunkande antal genomförda tillsynsbesök och mer allmänt i tjänsternas omfattning.

Behovet av fortbildning för personalen inom förebyggande av olyckor är för närvarande stort, men områdenas egna resurser räcker inte till för att ordna utbildning och Räddningsinstitutets fortbildningsutbud är inte tillräckligt.

Funktionsnedsättningar och riskbeteende hos personer som bor hemma

I flera av välfärdsområdenas redogörelser framträder den pågående förändringen i samhället, som leder till att äldre personer bor hemma allt längre och ofta också när funktionsförmågan försämras. Observationen av förändringen framträder tydligt i flera välfärdsområdens redogörelser, vanligtvis i samband med den så kallade brandriskprocessen eller brandutredning. Olika slags funktionsnedsättningar har observerats öka riskerna för olyckor och bränder, vilka i sin tur ökar behovet av olika myndighetstjänster. Till exempel har räddningsverken i Södra Karelen och Egentliga Tavastland satsat särskilt på tillsynen av brandriskbostäder. Dessutom har man vid brandutredning i Södra Karelen fäst särskild uppmärksamhet vid eldsvådor där den gemensamma nämnaren är en person som vårdas i hemmet, en person med nedsatt funktionsförmåga eller rusmedelsberoende. Regionförvaltningsverket bedömer att denna helhet i fortsättningen förutsätter ett allt närmare samarbete med social- och hälsovårdsväsendet samt ett tillräckligt informationsutbyte mellan myndigheterna.

Avgiftsbelagda tjänster

Räddningslagen (379/2011) innehåller bestämmelser om räddningsverkets uppgifter. I lagens 96 § fastställs separat de uppgifter för vilka räddningsverket kan ta ut en avgift. Enligt paragrafen är det inte möjligt att ta ut någon avgift för styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation som hör till räddningsverkets tjänster. Till exempel har Kymmenedalens räddningsverk fastställt att säkerhetsutbildning som beställs av räddningsverket är avgiftsbelagd, med undantag av säkerhetsutbildning som tillhandahålls välfärdsområdet, vårdinrättningar, skolor och daghem, för vilken ett separat avtal har upprättats.

Regionförvaltningsverket bedömer att likvärdigheten inte förverkligas i dessa fall. Välfärdsområdets räddningsverk har inte rätt att ta ut en avgift för en lagstadgad uppgift som inte separat har föreskrivits vara avgiftsbelagd i räddningslagen och annan lagstiftning. Således ska till exempel utbildningen vara avgiftsfri för målgrupperna och denna tjänst tillhandahållas i enlighet med välfärdsområdets servicenivåbeslut.

2.1 Styrning, rådgivning och säkerhetskommunikation

Styrning som hör till räddningsväsendet är bland annat

- styrning av byggande, räddningsplaner och uppgörande av utredningar om utrymningssäkerheten samt myndighetens bedömningsförfarande
- stöd för egen beredskap
- styrning av underhållet av utrustning och anordningar inom räddningsväsendet.

Rådgivning som hör till räddningsväsendets uppgifter genomförs bland annat genom att erbjuda medborgarna möjlighet att uträtta ärenden per telefon eller e-post. Säkerhetskommunikation är bland annat publikevenemang, säkerhetsutbildning, kommunikation i sociala medier och mediekommunikation.

Styrning och rådgivning

Enligt välfärdsområdenas redogörelser genomfördes räddningsverkens styrnings- och rådgivningstjänster i huvudsak enligt servicenivåbesluten 2024. Särskilt tjänsten jourhavande brandinspektör upplevdes viktig. Via tjänsten behandlades ett stort antal av medborgarnas kontakter per telefon, e-post samt i vissa räddningsområden även via chatt. I styrningen av byggandet och markanvändningen betonades utrymningssäkerhet vid särskilda objekt och riskerna i anslutning till projekt för förnybar energi.

Det förändrade säkerhetsläget, den gröna omställningen och den åldrande befolkningen påverkade styrnings- och rådgivningsteman på ett allmänt plan. Frågor i anslutning till befolkningsskyddet och beredskapen ökade i och med

skärpningen av det internationella säkerhetsläget, även om man inte upplevde någon kvantitativ ökning av antalet kontakter i likhet med våren 2022.

Räddningsverken erbjöd kommunernas byggnadstillsyn stöd i brandsäkerhetsfrågor. De allt vanligare projekten inom förnybar energi, i synnerhet batterilager och solkraftverk, ökade behovet av rådgivning om hantering av objektspecifika risker och placering av objekt. Flera räddningsverk betonar också behovet av att delta i stora energiproduktions- och markanvändningsprojekt i ett tidigt skede för att bedöma riskerna.

Man förberedde sig på ändringarna i bygglagstiftningen på förhand särskilt genom att förtydliga räddningsmyndighetens roll i styrningen av den strukturella brandsäkerheten. En annan betydande lagändring var ändringen av räddningslagen där ansvaret för att skaffa och underhålla brandvarnare överfördes från fastighetsinnehavaren till ägaren. Ändringen medförde dock ännu ingen betydande ökning av behovet av styrning och rådgivning, men föranledde en ökning av behovet av kommunikation redan innan den egentliga skyldigheten trädde i kraft.

De viktigaste utvecklingsobjekten inom styrningen och rådgivningen är att upprätthålla och utveckla den jourhavande brandinspektörens tjänster, samla in kundrespons, utveckla de digitala tjänsterna samt stärka hela personalens förmåga till styrnings- och rådgivningsuppgifter.

De knappa personalresurserna påverkar dock också produktionen av styrning och rådgivning. Till exempel minskade Södra Savolax den redan tidigare knappa personalen inom förebyggande av olyckor med två årsverken, vilket leder till att målen anpassas och målnivån för tjänsterna för förebyggande av olyckor sänks.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning kunde styrnings- och rådgivningshelheten genomföras som planerat och tillgången är för närvarande huvudsakligen god. Nedskärningar i resurserna återspeglas i vissa områden som en försämring av tillgången till tjänster. Risken är att i framtiden syns konsekvenserna mer allmänt även i styrnings- och rådgivningstjänsterna.

Säkerhetskommunikation

Räddningsverken genomförde säkerhetskommunikationen i huvudsak i enlighet med servicenivåbesluten. De årliga målen för tillgängligheten uppnåddes på många ställen. Säkerhetskommunikationen nådde i bästa fall över 20 procent av områdets befolkning. Som kommunikationsmetoder användes styrning, rådgivning, utbildningar, evenemang och kampanjer. Dessutom nåddes människor i stor utsträckning via sociala medier och masskommunikation. Det finns dock ingen närmare information om vilken effekt och slagkraft sociala medier har inom säkerhetskommunikationen.

Det har även i övrigt upplevts svårt att mäta säkerhetskommunikationens effektivitet, eftersom förändringar i säkerhetskulturen och verksamhetssätten ofta framträder först på lång sikt. Den insamlade kundresponsen har dock varit mycket positiv. I många områden upplevde över 90 procent av respondenterna att deras kunskaper och färdigheter hade ökat. I redogörelserna framfördes enskilda observationer om positiva effekter. Observationerna gällde till exempel

lyckad primärläckning, fler brandvarnare och förbättring av utrymningsarrangemangen.

Att nå grupper med särskilda behov samt resursbrist och förändringar i utbildningslokalerna ansågs som utmaningar inom säkerhetskommunikationen. Det omfattande partnerskapsarbetet med avtalsbrandkårer, organisationer, polisen, Trafikskyddet, skolor och myndigheter stärktes under året. Det förändrade säkerhetsläget har ökat betydelsen av teman med anknytning till egen beredskap, och det allmänna målet är att stärka individens förmåga att agera i störnings- och undantagssituationer.

Behoven av att utveckla säkerhetskommunikationen varierar regionalt. I flera områden ligger tyngdpunkten på att stärka personalresurserna så att kommunikation kan produceras jämnt också utanför storstadsområdena. I Helsingfors och andra tillväxtcentra framhävs att nå målgrupper med främmande språk, producera lättläst material och rekrytera språkkunniga utbildare.

Som utvecklingsbehov har områdena lyft fram bland annat ett intensifierat samarbete mellan lokala organisationer och frivilligaktörer, fler beredskapsutbildningar, stärkande av tjänster för grupper med särskilda behov samt spridningen av NouHätä!-kampanjen till alla specialskolor. I många områden är målet att integrera säkerhetskommunikationen i egenkontrollen och skapa indikatorer för att följa upp den.

I redogörelserna har informationsledning lyfts fram som ett centralt delområde som kräver utveckling. Enligt områdena är en mer riskbaserad och kunskapsbaserad inriktning av kommunikationen samt en bättre bedömning av informationens effektivitet en förutsättning för att det riksomfattande målet att halvera antalet bränder fram till 2030 ska uppnås.

Ett viktigt utvecklingsbehov som lyftes fram i redogörelserna var att nå den äldre befolkningen. En möjlighet ansågs vara att delvis utbilda hemvårdspersonalen i säkerhetskommunikation, vilket redan har gjorts i flera områden.

Kvalitativa mål

De kvalitativa målen för säkerhetskommunikationen för 2024 stöder sig starkt på riktlinjerna i servicenivåbesluten och säkerhetskommunikationsplanerna i områdena. Ett centralt nationellt strategiskt mål har varit att halvera antalet bränder före 2030. Områdena konstaterar att det för att uppnå målet är nödvändigt att rikta kommunikationen riskbaserat till utvalda målgrupper, samla in så omfattande respons som möjligt samt producera säkerhetsinnehåll som motsvarar målgruppernas behov.

I många områden ingår kundorientering, växelverkan, aktualitet, effektivitet, tillgänglighet och delaktighet i de kvalitativa målen. En del av områdena har ställt upp ett kundnöjdhetsmål. Till exempel i Helsingfors är målet att minst 90 procent är nöjda med expertisen och den upplevda nyttan. Man strävar efter att satsa på tjänsternas kvalitet bland annat genom enhetliga utbildningsmaterial, anvisningskort, intern utbildning samt veckovisa kommunikationsteammöten. Verksamhet via flera kanaler är också en central faktor som ökar kvaliteten.

Riskbaserad verksamhet och beaktande av målgruppernas behov är gemensamma prioriteringar för områdena. Innehåll planeras till exempel för olika grupper baserat på ålder eller funktionsförmåga utifrån deras utgångspunkter. I flera områden är målet att varje barn och ungdom nås minst tre gånger före 25 års ålder. Särskild uppmärksamhet fästs också vid att nå svenskspråkiga och andra språkgrupper samt vid att stödja rekryteringen genom synlighet inom branschen.

Det är svårt att bedöma utfallet på de kvalitativa målen, eftersom omfattande indikatorer och responssystem ännu inte används överallt. I flera områden samlas respons in via välfärdsområdets allmänna kanaler. Dessutom håller man på att ta nya system i bruk, till exempel mobilapplikationer. Målet med mätningen är att påvisa verksamhetens effektivitet både kvantitativt och kvalitativt. Den bästa indikatorn anses vara en sjunkande olycksstatistik på lång sikt.

Statistik över säkerhetskommunikation

År 2024 förbättrade räddningsverken i Egentliga Tavastland och Mellersta Nyland säkerhetskommunikationens räckvidd. Säkerhetskommunikationen nådde först människor i förhållande till folkmängden i Norra Österbotten och Helsingforsområden (tabell 1).

Kajanalands räddningsverk fortsätter att aktivt ordna evenemang när antalet evenemang ställs i relation till invånarantalet. Östra Nylands och Kymmenedalens säkerhetskommunikation nådde flest invånare i sina respektive områden. Motsvarande siffra för Östra Nyland var också betydligt högre år 2023 än hos andra, eftersom räddningsverket deltog aktivt till exempel i bostadsmässan, där man under en kort tidsperiod nådde ett stort antal människor. Vid mässor och andra publikevenemang är säkerhetskommunikationens kontakt dock ofta kortare än via andra kommunikationsmetoder. Därför kan säkerhetskommunikationen vid publikevenemang antas ha sämre effekt än riktad säkerhetskommunikation, såsom utbildning.

Tabell 1 Genomförande av säkerhetskommunikation enligt välfärdsområde och på riksnivå. Innehåller en jämförelse med föregående år. Uppgifterna hämtade från Pronto 12.8.2025.

Räddningsverk	Antal deltagare	Deltagare i förhållande till folkmängd (2023)	Antal evenemang	Antal evenemang/1 000 invånare (2023)
Södra Karelen	24537	20 % (23 %)	304	2,4 (2,4)
Södra Österbotten	21391	11 % (17 %)	291	1,5 (2,4)
Södra Savolax	16237	12 % (20 %)	271	2,1 (2,2)
Helsingfors	56503	8 % (12 %)	752	1,1 (1,2)
Östra Nyland	23717	24 % (34 %)	166	1,7 (0,9)
Kajanaland	15760	22 % (23 %)	274	3,9 (4,3)
Egentliga Tavastland	27314	16 % (9 %)	191	1,1 (0,9)
Mellersta Österbotten	6435	10 % (10 %)	59	0,9 (0,9)
Mellersta Finland	48301	18 % (12 %)	609	2,2 (2,1)
Mellersta Nyland	47635	10 % (8 %)	640	1,3 (1,3)
Kymmenedalen	42734	27 % (23 %)	286	1,8 (1,7)
Lappland	28560	16 % (12 %)	229	1,3 (1,2)
Västra Nyland	57526	12 % (13 %)	668	1,3 (1,4)
Birkaland	52779	10 % (10 %)	764	1,4 (1,4)
Österbotten	23708	13 % (14 %)	194	1,1 (1,5)
Norra Karelen	28751	18 % (17 %)	378	2,3 (2,2)
Norra Österbotten	37697	9 % (11 %)	561	1,3 (1,3)
Norra Savolax	50008	20 % (15 %)	510	2,1 (1,6)
Päijänne-Tavastland	32548	16 % (19 %)	337	1,6 (1,6)
Satakunta	33067	16 % (15 %)	325	1,5 (1,4)
Egentliga Finland	61596	13 % (12 %)	484	1 (0,7)
Hela landet	736804	13 % (13 %)	8293	1,5 (1,5)

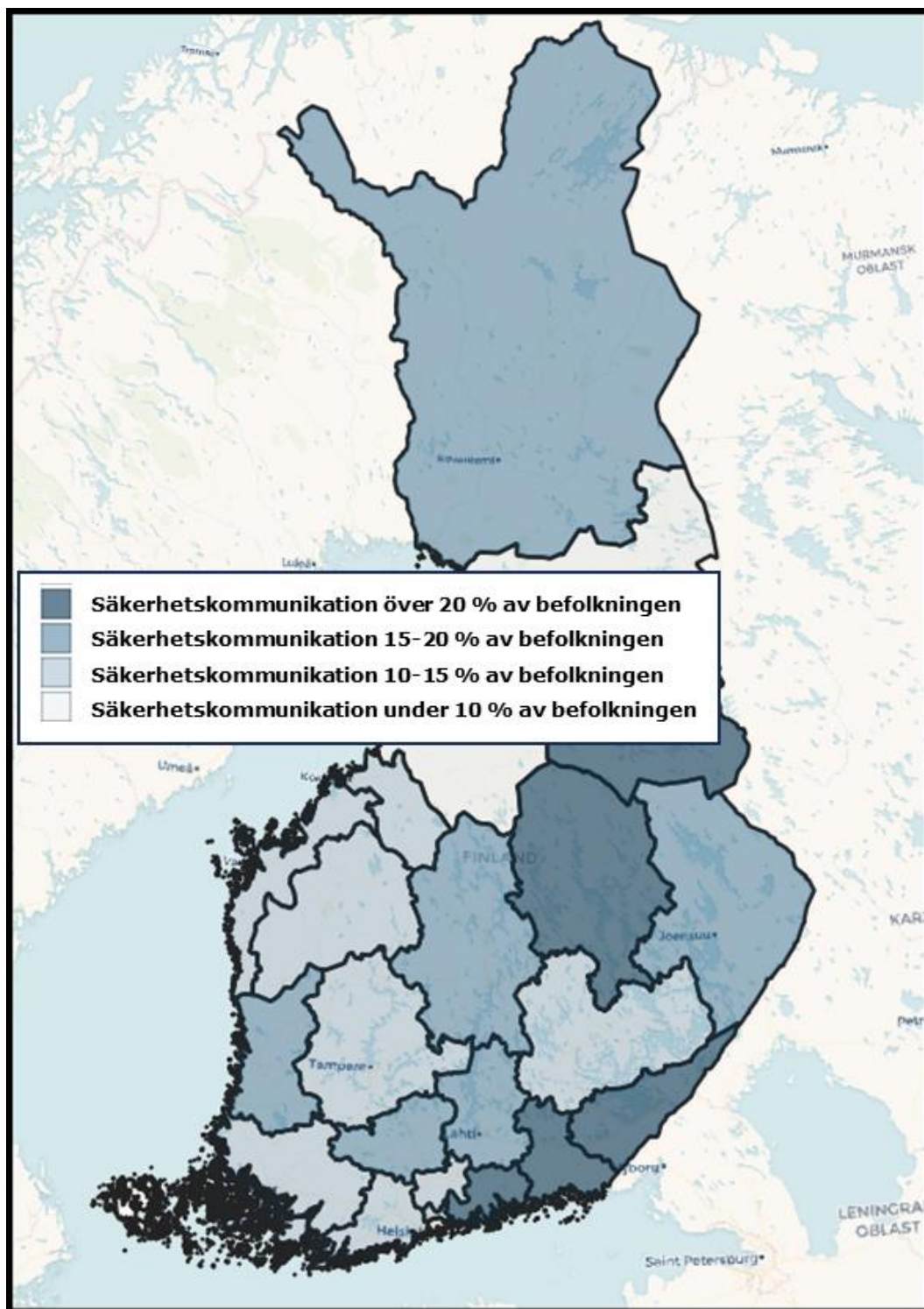

Figure 1 Genomförande av säkerhetskommunikation enligt räddningsverk 2024.

Tabell 2 Genomförande av säkerhetskommunikation indelat enligt evenemangstyp. Uppgifterna hämtade från Pronto 12.8.2025.

Fördelning av deltagarna enligt genomförandesätt (%)				
Räddningsverk	Upplysningskampanj (2023)	Säkerhetsrådgivning (2023)	Säkerhetsutbildning (2023)	Mässor eller andra publikevenemang (2023)
Södra Karelen	6 % (6 %)	6 % (14 %)	31 % (25 %)	57 % (55 %)
Södra Österbotten	2 % (22 %)	6 % (4 %)	28 % (15 %)	64 % (59 %)
Södra Savolax	11 % (8 %)	6 % (9 %)	30 % (22 %)	53 % (60 %)
Helsingfors	0 % (0 %)	0 % (0 %)	32 % (24 %)	67 % (76 %)
Östra Nyland	7 % (0 %)	2 % (0 %)	25 % (13 %)	65 % (87 %)
Kajanaland	8 % (8 %)	3 % (2 %)	36 % (27 %)	53 % (64 %)
Egentliga Tavastland	12 % (12 %)	4 % (8 %)	17 % (22 %)	68 % (57 %)
Mellersta Österbotten	60 % (44 %)	10 % (7 %)	22 % (16 %)	7 % (33 %)
Mellersta Finland	10 % (12 %)	2 % (6 %)	23 % (29 %)	65 % (53 %)
Mellersta Nyland	15 % (11 %)	3 % (4 %)	27 % (27 %)	54 % (58 %)
Kymmenedalen	19 % (17 %)	0 % (2 %)	18 % (21 %)	62 % (60 %)
Lappland	5 % (23 %)	3 % (4 %)	27 % (16 %)	64 % (57 %)
Västra Nyland	9 % (11 %)	13 % (10 %)	18 % (20 %)	59 % (60 %)
Birkaland	7 % (10 %)	1 % (2 %)	39 % (39 %)	52 % (48 %)
Österbotten	24 % (22 %)	14 % (8 %)	12 % (16 %)	51 % (55 %)
Norra Karelen	6 % (7 %)	9 % (10 %)	30 % (30 %)	56 % (54 %)
Norra Österbotten	31 % (21 %)	18 % (23 %)	34 % (26 %)	17 % (31 %)
Norra Savolax	17 % (6 %)	4 % (11 %)	18 % (16 %)	60 % (67 %)
Päijänne-Tavastland	15 % (23 %)	11 % (7 %)	25 % (20 %)	49 % (51 %)
Satakunta	17 % (15 %)	7 % (9 %)	23 % (18 %)	53 % (58 %)
Egentliga Finland	20 % (8 %)	7 % (13 %)	14 % (12 %)	58 % (67 %)
Hela landet	13 % (12 %)	6 % (7 %)	25 % (22 %)	56 % (59 %)

Förklaringar till genomförandesätten:

Upplysningskampanjer – enhetliga kampanjer som planerats på förhand där man försöker påverka målgruppen genom på förhand bestämda sätt och material och där kampanjtiden har begränsats, men som inte är ett enskilt evenemang (t.ex. "112-dagen").

Säkerhetsrådgivning – rådgivning som ges till enskilda personer då de behöver individuella råd, eller rådgivning till organisationer vid behov.

Säkerhetsutbildning – deltagarna har i allmänhet ett personligt eller kollektivt inlärningsmål som följs upp och antalet deltagare är känt på förhand. Föreläsningar och praktiska övningar kan ingå.

Mässor och andra publikevenemang – till exempel olika enskilda föreställningar, kampanjer, torgevenemang och presentationer av brandstationer. Dessa kan också omfatta övning av praktiska åtgärder (t.ex. provning av släckare) utan en egentlig utbildningsdel. Ingen förhandsinformation om antalet deltagare eller deras identitet.

Syftet med brandutredning är att förebygga motsvarande olyckor och begränsa skadorna samt att utveckla räddningsverksamheten och aktionsberedskapen. Vid brandutredning bedöms orsaken till eldsvådan och utreds de faktorer som påverkat antändningen och spridningen av branden, de skador som branden orsakat och räddningsverksamhetens förlopp. Brandutredning är vanligtvis indelad i nivåerna I–III.

2.2 Brandutredning

Utifrån områdenas redogörelser har brandutredningsbehoven i regel varit oförändrade jämfört med tidigare år. I redogörelserna framkom dock ett ökat behov att utreda bränder där en inblandad persons funktionsförmåga var begränsad eller personen hade varit klient hos social- eller hälsovårdsväsendet. Behovet är en följd av samhällsutvecklingen, som innebär att människor i allt sämre skick bor hemma i stället för på vårdinrättningar.

Mer än hälften av välfärdsområdena lyfter i sina redogörelser fram utmaningar gällande resurser för brandutredning. Cirka 97 procent av alla bränder utreds på nivå I, dvs. utredaren är brandförmannen som lett räddningsverksamheten eller brandmästaren. Detta innebär närmast en bedömning av brandorsaken och en utredning av händelseförloppet på situationsplatsen. Resursutmaningarna gäller främst brandutredning på andra nivå, då utredningen alltid görs vid sidan om andra uppgifter. Tills vidare finns den enda räddningsmyndigheten som utreder bränder på heltid vid Egentliga Finlands räddningsverk.

På basis av antalet bränder är områdena mycket olika stora. Flest bränder sker i Egentliga Finland, Birkaland och Norra Österbotten och först i Kajanalands, Mellersta Österbotten och Södra Karelen (tabell 3). Brandorsaken kan enligt det nationella medeltalet bedömas i 88 procent av fallen. Områden som aktivt utför utredningar på nivå II är Östra Nyland, Södra Karelen, Norra Savolax och Västra Nyland.

Regionförvaltningsverket bedömer att brandutredning i allmänhet görs med mycket knappa resurser och att utredningen uppfyller de lagstadgade minimikraven. Områdena utnyttjar brandutredningsresultaten i mycket varierande grad. Endast cirka hälften av områdena har meddelat att brandutredning utnyttjas relativt systematiskt i utbildning och planering av tjänsteproduktionen. På riksnivå finns det inget enhetligt sätt att integrera utredningsinformation i förebyggandet av olyckor och utvecklingen av den egna verksamheten.

Av den som utför brandutredning förutsätts specialkompetens, och utredningsarbetet beror i flera områden mycket på individen. Brandutredning

med små resurser som en del av andra uppgifter är känsligt för störningar, såsom överraskande personalfrånvaro eller jobbyten.

Områdernas knappa storlek och det ringa antalet fall som utreds gör det svårare att dra tillförlitliga slutsatser. Därför skulle det vara nödvändigt att samarbeta inom brandutredning till exempel inom samarbetsområdena, vilket också skulle effektivisera användningen av de knappa resurserna.

I välfärdsområdenas redogörelser framkommer ett behov av fortbildning i brandutredning. Räddningsinstitutet tillhandahåller för närvarande inte fortbildning i brandutredning, vilket är en tydlig brist i utbildningsutbudet inom branschen. Polisyrkeshögskolan ordnar utbildning i utredningen av anlagda bränder. Till utbildningen väljs endast åtta representanter för räddningsbranschen per år.

Informationsbehoven inom brandutredning framhävs särskilt vid bränder där det behövs information om en i olyckan inblandad persons verksamhet och funktionsförmåga. För att genomföra brandutredning behövs tillräckliga rättigheter att behandla personuppgifter. Den gällande lagstiftningen stöder inte behandlingen av personuppgifter², så ärendet bör beaktas i lagstiftningsprojektet om räddningsväsendets behandling av personuppgifter som för närvarande bereds av inrikesministeriet.

² Palontutkinnan tiedonhallinnan sääntely. Räddningsinstitutet.

**Tabell 3 Genomförande av brandutredning enligt välfärdsområde.
Uppgifterna hämtade från Pronto 13.8.2025.**

Brandutredning						
Räddningsverk	Antal bränder totalt (2023)	Brandorsaken har kunnat utredas åtminstone på nivå I (2023)	Noggrannare brandutredning, nivå II (2023)	Antal bränder som undersökts på nivå II (2023)	Utredning på nivå II av bränder som orsakat allvarliga person- eller egendomsskador (%)	Bränder som orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet som anmälts till polisen (2023)
Södra Karelen	295 (307)	89 % (93 %)	8 % (6 %)	25 (19)	100 % (90 %)	62 % (38 %)
Södra Österbotten	592 (512)	94 % (92 %)	4 % (3 %)	23 (16)	94 % (90 %)	68 % (64 %)
Södra Savolax	358 (336)	86 % (87 %)	4 % (4 %)	14 (12)	100 % (71 %)	38 % (37 %)
Helsingfors	793 (910)	85 % (88 %)	2 % (3 %)	14 (29)	62 % (85 %)	38 % (30 %)
Östra Nyland	209 (316)	89 % (93 %)	18 % (16 %)	37 (52)	100 % (33 %)	100 % (100 %)
Kajanaland	199 (167)	90 % (84 %)	3 % (2 %)	5 (4)	100 % (Inga uppdrag)	45 % (41 %)
Egentliga Tavastland	417 (422)	91 % (89 %)	2 % (1 %)	8 (6)	42 % (33 %)	32 % (36 %)
Mellersta Österbotten	189 (152)	93 % (91 %)	2 % (1 %)	4 (1)	100 % (50 %)	49 % (60 %)
Mellersta Finland	592 (559)	89 % (90 %)	4 % (3 %)	25 (19)	81 % (77 %)	53 % (56 %)
Mellersta Nyland	805 (854)	86 % (85 %)	2 % (1 %)	17 (12)	73 % (45 %)	78 % (99 %)
Kymmenedalen	429 (464)	87 % (84 %)	2 % (3 %)	7 (13)	57 % (88 %)	19 % (20 %)
Lappland	640 (636)	83 % (80 %)	3 % (3 %)	16 (18)	53 % (86 %)	27 % (31 %)
Västra Nyland	809 (883)	88 % (87 %)	5 % (3 %)	39 (27)	79 % (89 %)	80 % (77 %)
Birkaland	976 (1009)	89 % (87 %)	2 % (2 %)	21 (19)	100 % (67 %)	41 % (39 %)
Österbotten	329 (347)	88 % (88 %)	1 % (2 %)	3 (6)	33 % (45 %)	41 % (52 %)
Norra Karelen	460 (392)	88 % (85 %)	3 % (3 %)	15 (10)	63 % (40 %)	58 % (57 %)
Norra Österbotten	902 (862)	90 % (91 %)	4 % (5 %)	40 (40)	78 % (75 %)	43 % (53 %)
Norra Savolax	662 (525)	87 % (88 %)	5 % (3 %)	31 (17)	64 % (82 %)	30 % (29 %)
Päijänne-Tavastland	529 (515)	86 % (85 %)	2 % (2 %)	9 (12)	75 % (46 %)	44 % (28 %)

Satakunta	603 (584)	90 % (88 %)	3 % (4 %)	16 (24)	60 % (90 %)	56 % (59 %)
Egentliga Finland	1088 (1209)	92 % (87 %)	4 % (4 %)	48 (43)	90 % (83 %)	71 % (68 %)
Hela landet	11876 (11961)	88 % (88 %)	4 % (3 %)	417 (399)	75 % (73 %)	52 % (54 %)

Regionförvaltningsverken har under tidigare år övervakat hur räddningsverkens skyldighet att polisanmäla bränder som bedöms ha orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet uppfylls. I den riksomfattande temaövervakningen 2022 konstaterades betydande brister vid flera räddningsverk beträffande dessa anmälningar. I expertbedömningen från föregående år konstaterades att iakttagandet av anmälningsskyldigheten har förbättrats nationellt under 2023, eftersom 54 procent av bränder och olyckor som orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet anmälades till polisen 2023. Utgångsläget 2022 var 22 procent. En del av räddningsverken fullgör sin anmälningsskyldighet muntligt. Ett avtal om muntlig anmälan har då ingåtts med den lokala polisinrättningen. Regionförvaltningsverket har tidigare konstaterat att till denna del förverkligas inte den jämlikhet som grundlagen kräver mellan områdena.

Som tabell 3 visar finns det fortfarande betydande brister i genomförandet av anmälningsskyldigheten i nästan alla områden och ingen betydande utveckling har skett i frågan. Päijänne-Tavastlands räddningsverk har framfört att polisen under 2024 har bett räddningsverket att i fortsättningen göra anmälningar via det allmänna systemet för polisanmälan. Regionförvaltningsverket och räddningsverket anser inte att anmälningsförfarandet är ändamålsenligt, eftersom det är fråga om myndighetens lagstadgade anmälningsskyldighet.

2.3 Samarbete för att förebygga olyckor

Räddningsverket ska i syfte att förebygga olyckor och upprätthålla säkerheten samarbeta med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånare i området och delta i det lokala och regionala säkerhetsplaneringsarbetet.

Övriga myndigheter är exempelvis byggnadstillsynsmyndigheterna, planläggningsmyndigheterna, miljö- och hälsoskyddsmyndigheterna, polisen och social- och hälsovårdsmyndigheterna. Dessutom samarbetar man med sotare.

Räddningsmyndigheterna samarbetar i stor utsträckning med olika myndigheter och andra aktörer inom sina egna områden. I de flesta områden grundar sig samarbetet på väletablerad praxis.

Ett ökat behov av samarbete har identifierats i flera områden särskilt på grund av de bostäder som är föremål för anmälan om risk för olyckor. Objekten

förutsätter ofta samarbete med till exempel social- och hälsovårdsmyndigheterna. I och med välfärdsområdesreformen upplever man i nästan alla områden att samarbetet med social- och hälsovårdssektorn har underlättats.

De nya energiformerna och stadsbyggandets mångfald har ökat kompetens- och resursbehovet, vilket även i fortsättningen förutsätter ett fungerande samarbete med olika sakkunniga. I vissa områden har man kunnat stärka resurserna för att utveckla samarbetet, men å andra sidan har sparåtgärder, andra arbetsuppgifter och vissa separata projekt också belastat och begränsat utvecklingen av samarbetet.

Enligt välfärdsområdenas redogörelser är utvecklingsbehoven framför allt förknippade med att förenhetliga och förtydliga verksamhetssätten. Andra centrala utvecklingsområden är stärkande av kompetensen, regelbunden utbildning och planering av gemensamma mål samt utvärdering av effektiviteten för att samarbetet också i fortsättningen ska vara effektivt och svara på risker och servicebehov under förändring.

2.4 Uppföljning av utvecklingen i fråga om olyckor

Till uppföljningen av utvecklingen i fråga om olyckor hör att följa upp hur olycksriskerna, antalet olyckor och olycksorsakerna utvecklas. Till uppföljningen hör också att inleda egna och gemensamma åtgärder.

I områdena har uppföljningen av olycksutvecklingen i huvudsak genomförts på samma sätt som under tidigare år. I föregående års expertbedömning har man lyft fram centrala utmaningar och utvecklingsbehov inom uppföljningen. Det finns fortfarande stora skillnader mellan områdena i fråga om hur och i vilken omfattning uppföljningen genomförs. I en del av områdena är uppföljningen systematisk och som verktyg används bland annat Power BI, geodataapplikationer och analysmetoder. I synnerhet i små områden är uppföljningen dock kvantitativ redan enbart på grund av ett litet statistiskt urval och knappa resurser.

Oenhetliga verksamhetsmodeller är en central utmaning, vilket försvårar en jämförelse mellan områdena. Dessutom allokerar flera områden få personalresurser för uppföljningen och uppföljningen utförs vid sidan om den egna tjänsten. En utmaning som identifierats är också att olika system inte är kompatibla. Till exempel Pronto och tillsynssystemen samt olika myndigheters databaser möjliggör inte en smidig analys av informationen.

Informationshanteringen sker till stor del manuellt och är därför långsam. Visserligen har vissa områden, till exempel Vanda och Kervo samt Norra Österbottens välfärdsområden, utvecklat analysen mot Power BI-baserad automation. De största områdena, såsom Helsingfors, Västra Nyland och Birkaland, har rekryterat dataanalytiker för behandling av räddningsverksamhetens information och planering av verksamheten.

Områdena har emellertid i sina redogörelser också lyft fram fenomen och fall som observerats genom uppföljning av olycksutvecklingen. På grund av uppföljningen har man bland annat observerat en serie av anlagda bränder som ledde till en inriktning av säkerhetskommunikationen. Dessutom har man genom uppföljningen kunnat åtgärda batteribränder, bastubränder och frekventa regionala förekomster av sotbränder. Utifrån uppföljningen har man också ökat resurserna för boendesäkerheten och riktat tillsyn till brandriskbostäder. I ett område har man utrett korrelationen mellan bränder och social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls i hemmet, vilket har påvisat ett samband och styrt de fortsatta åtgärderna.

Regionförvaltningsverket bedömer att väl genomförd praxis ger effektiva resultat där resurserna och analysmetoderna är mer utvecklade. Nationellt sett är å andra sidan verksamhetsmodellerna splittrade och utvecklingen begränsas i synnerhet av resurs- och systemutmaningar. Enligt regionförvaltningsverket behövs i fortsättningen mer omfattande information om hur väl den erhållna informationen kan utnyttjas som en del av beslutsfattandet och hurdana faktiska konsekvenser som uppnås med de observationer som gjorts.

Enligt regionförvaltningsverket bör räddningsverken granska möjligheterna att följa upp olycksutvecklingen och genomföra brandutredningar som en gemensam uppgift till exempel inom samarbetsområdet. På så sätt skulle det vara möjligt att spara resurser och öka möjligheten för uppföljning och utredning av högre kvalitet.

2.5 Tillsyn över att de uppgifter som hör till förebyggandet och övervakningen av olyckor och som välfärdsområdena sköter i samverkan sköts på ett ändamålsenligt sätt

Välfärdsområdet kan producera de tjänster som hör till dess organiseringsansvar själv eller i samverkan med andra välfärdsområden. Välfärdsområdet kan också på avtalsbasis skaffa dem av andra tjänsteproducenter. Även om välfärdsområdet upphandlar tjänsterna hos en annan tjänsteproducent, kvarstår ansvaret för att ordna tjänsterna och övervaka att de produceras på behörigt sätt hos välfärdsområdet.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har i expertbedömningen för 2023 konstaterat att Mellersta Nylands samt Vanda och Kervo välfärdsområden har ingått ett samarbetsavtal om produktion av tjänster för förebyggande av olyckor och övervakning. Mellersta Nylands välfärdsområde är skyldigt att för sin del övervaka att avtalet genomförs på behörigt sätt.

I sin åsikt stöder sig regionförvaltningsverket på inrikesministeriets promemoria³. Enligt den, även om uppgiften skulle ordnas i samarbete, har det välfärdsområde som överför organiseringsansvaret alltid finansieringsansvaret för uppgiften samt i sista hand ansvaret för att övervaka att uppgiften ordnas på behörigt sätt. Regionförvaltningsverket känner inte till att det skulle ha getts möjlighet att avvika från denna huvudregel.

2.6 Tillsynsuppgifter

Räddningsverket ska övervaka att de allmänna skyldigheterna enligt räddningslagen fullgörs och att verksamhetsutövarna och byggnadernas ägare och innehavare fullgör sina lagstadgade skyldigheter.

Räddningsverket övervakar att bestämmelserna i 2 och 3 kap. i räddningslagen iakttas. För tillsynen ska räddningsverket förrätta brandsyner och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter.

Räddningsverken utarbetar årligen den tillsynsplan som förutsätts i räddningslagen. Enligt lagen ska områdets tjänster dimensioneras utifrån hoten och riskerna i området. I tillsynsplanen fastställer områdena vilka tillsynsåtgärder, exempelvis periodiska brandsyner, som riskerna och hoten i området förutsätter.

2.6.1 Tillsynsuppgifter enligt räddningslagen

I expertbedömningen granskas genomförandet av de periodiska brandsynerna per räddningsverk utifrån statistik i Pronto. Utifrån tabell 4 kan man allmänt konstatera att antalet genomförda brandsyner varierar från år till år inom och mellan områdena.

Det är tydligt att åtta räddningsverk inte klarade att nå upp till de kvantitativa målen för 2024. När man jämför antalet genomförda brandsyner med medeltalet för de tre föregående åren hade antalet minskat mest i Helsingfors, Egentliga Tavastland, Lappland och Norra Savolax. I Kymmenedalen, Österbotten och Egentliga Finland hade antalet ökat mest.

Det genomsnittliga tillsynsintervallet för periodiska objekt varierar avsevärt mellan områdena. Egentliga Finland har det längsta tillsynsintervallet på 5,5 år, medan Mellersta Finland har det kortaste på 2,6 år. Skillnaden förklaras delvis av olika förhållanden och av byggnadsbeståndet. Skillnader kan också orsakas av områdenas olika förfaranden i ordnandet av brandsynsverksamheten och i definitionen av objekt. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning förverkligas inte likabehandling och jämlikhet om tillsynsintervallets längd beträffande objekt

³ Inrikesministeriet. Promemoria. 20.12.2022. Inrikesministeriets förordning om välfärdsområdets tillsyns- och bedömningsskyldighet samt om regionförvaltningsverkets expertbedömning.

av samma typ är olika i områdena. För en noggrannare bedömning av frågan behövs dock mer detaljerad information om vad skillnaderna i det genomsnittliga tillsynsintervallet beror på.

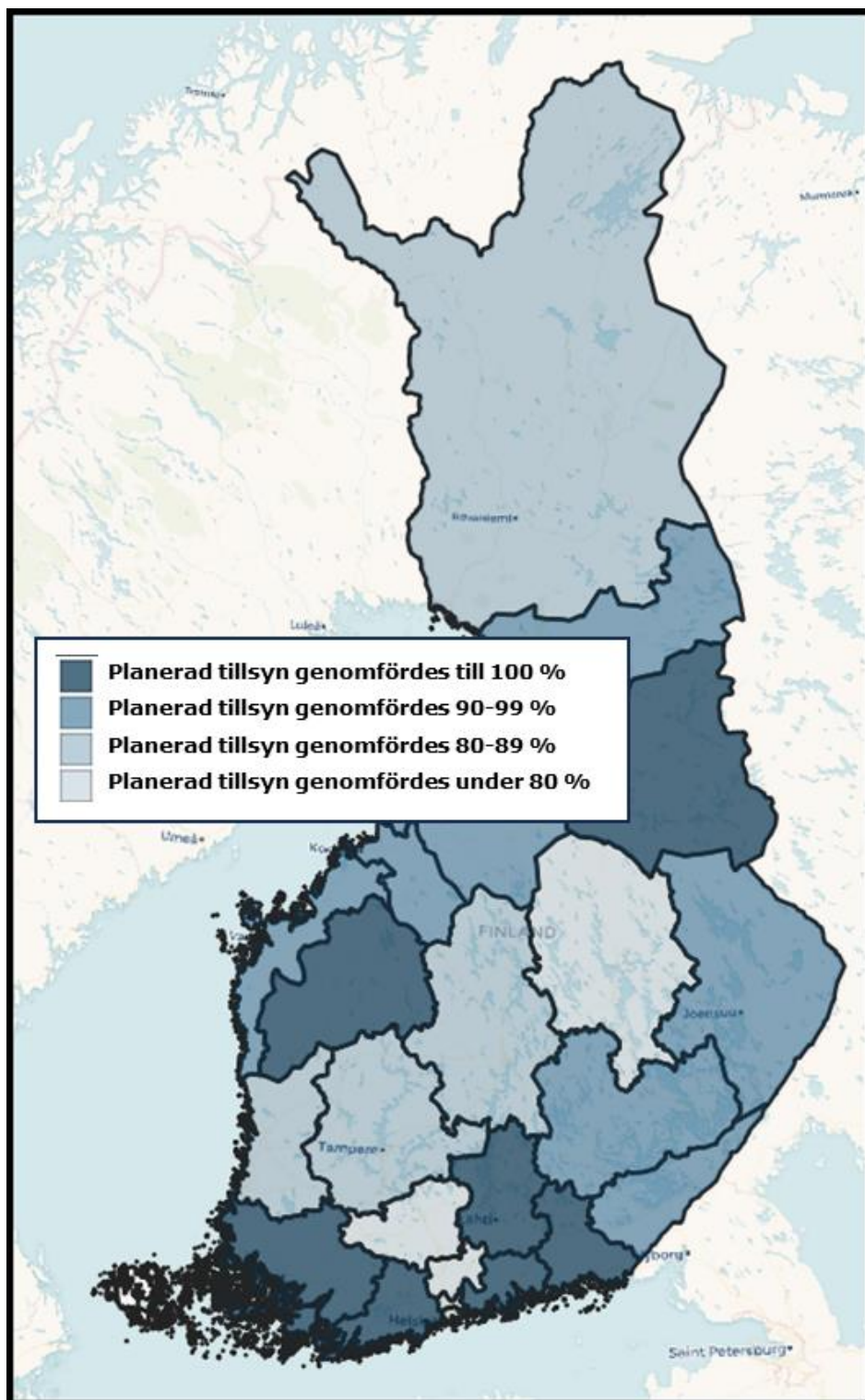

Figure 2 Genomförande av brandsyner på riksnivå 2024. Uppgifterna hämtade från Pronto 13.8.2025.

Tabell 4 Genomförande av brandsyner enligt räddningsverk 2024.

Brandsyner A1–A6				
Välfärdsområde	Planerade brandsyner av A1–A6-objekt för 2024	Planerat genomsnittligt brandsynsintervall för A1–A6-objekt under åren	Antal genomförda periodiska brandsyner av A1–A6-objekt	Genomförda periodiska brandsyner av A1–A6-objekt i förhållande till planerade (medeltal 2021–2023)
Södra Karelen	540	4,3	500	93 % (93 %)
Södra Österbotten	1301	4,4	1296	100 % (99 %)
Södra Savolax	446	5,2	411	92 % (88 %)
Helsingfors	917	4,8	695	76 % (99 %)
Östra Nyland	471	3,4	471	100 % (99 %)
Kajanaland	524	4	524	100 % (99 %)
Egentliga Tavastland	786	3,4	560	71 % (97 %)
Mellersta Österbotten	383	2,8	370	97 % (96 %)
Mellersta Finland	1376	2,6	1194	87 % (92 %)
Mellersta Nyland	1949	3,2	1504	77 % (77 %)
Kymmenedalen	1039	2,9	1039	100 % (87 %)
Lappland	726	5,3	634	87 % (112 %)
Västra Nyland	1941	2,8	1943	100 % (95 %)
Birkaland	1668	4,8	1383	83 % (78 %)
Österbotten	673	4,3	660	98 % (63 %)
Norra Karelen	457	5	431	94 % (84 %)
Norra Österbotten	1714	4	1556	91 % (81 %)
Norra Savolax	803	4,6	589	73 % (95 %)
Päijänne-Tavastland	1027	4,5	1027	100 % (101 %)
Satakunta	1269	3,9	1126	89 % (77 %)
Egentliga Finland	1428	5,5	1876	131 % (75 %)
Hela landet	21438	4	19789	92 % (89 %)

Tillsynsskuld

Vid granskningen av volymen inom den periodiska tillsynen tar man inte ställning till kvalitativa frågor i tillsynen, utan endast till huruvida räddningsverket uppnår de mål som ställts upp för året. Regionförvaltningsverket bedömer att de flesta områdena uppnådde de kvantitativa årliga målen helt eller nästan helt (>90 %). Om ett område inte uppnådde målet uppstod en så kallad tillsynsskuld. Med detta avses de planerade brandsyner som området inte hinner utföra under året. Dessa brandsyner borde flyttas till följande år utöver följande års brandsyner. I

vissa områden, såsom i Mellersta Nylands och Österbottens räddningsverk, har skulden uppkommit under flera år utan att den har kunnat åtgärdas.

Den kumulerande tillsynsskulden är ett stort problem med tanke på hoten och riskhanteringen i området. Tillsynsskulden bör kunna åtgärdas under de följande åren, vilket förutsätter målmedvetna åtgärder av områdena. Alternativen är bland annat ökade personalresurser och omorganisering av tjänsterna för förebyggande av olyckor.

Den ackumulerade tillsynsskulden och avvecklingen av den har tidigare inte granskats närmare inom räddningsväsendet. Inga särskilda planer har lagts fram för att åtgärda skulden och det finns ingen enhetlig praxis.

Självutvärdering av brandsäkerheten

Självutvärderingen av brandsäkerheten har etablerats som en central del av räddningsverkens arbete med att förebygga olyckor. Lappland tog som sista räddningsverk i bruk självutvärdering 2025.

Självutvärdering innebär att en blankett skickas till objektets representant med vilken representanten själv kan bedöma objektets brandsäkerhet enligt anvisningarna. Blanketten ska skickas tillbaka till räddningsverket.

Självutvärderingsförfarandet är avsett för räddningsverken som en del av riskbedömningen, utifrån vilken tjänsterna riktas. Självutvärdering används i stor utsträckning vid olika objekt, såsom småhus, radhus, flervåningshus, spannmålstork, småindustri, lager, torvproduktionsområden och semesterstugor som hyrs ut.

Enligt redogörelserna har man med hjälp av självutvärdering fått mer aktuell information om objekten och ökat förståelsen för egen beredskap. Dessutom har man identifierat brister i brandsäkerheten, såsom avsaknad av brandvarnare, brister i adressnumreringen, hinder framför nödutgångar och brister i primärsläckningsutrustning. Svarsprocenten varierar mellan olika objekt och områden: i småhus är de ofta över 60 procent, i bästa fall över 80 procent, medan svarsprocenten i bostadsaktiebolag och fritidsbostäder är klart lägre.

Välfärdsområdena meddelar att man går igenom och utvärderar blanketter som returneras. Det finns ingen närmare information om vad genomgången och utvärderingen innebär. Det finns ingen enhetlig process för behandlingen. 18 räddningsverk meddelade att blanketterna påverkar inriktningen av tillsynsåtgärderna.

Enligt regionförvaltningsverkets observationer gör en del av räddningsverken den felaktiga tolkningen att räddningsverkets tillsynsskyldighet uppfylls av det faktum att blanketten för självutvärdering av brandsäkerheten skickas ut. En del av räddningsverken reagerar på brandsäkerhetsbrister som konstaterats i de returnerade blanketterna till exempel genom att ringa och vid behov besöka objektet. En del av räddningsverken reagerar däremot inte regelbundet på de brister som anges i blanketterna. Det finns stora regionala skillnader särskilt i vilka åtgärder som vidtas i fråga om blanketter som inte returneras. Vid en del räddningsverk vidtas inga åtgärder beträffande blanketter som inte returneras.

Det finns också betydande skillnader mellan områdena i hur tillsynen över bostadsaktiebolagen genomförs. I en del av områdena övervakas bostadsaktiebolagen genom brandsyner, medan tillsynen i andra områden genomförs i ett självutvärderingsförfarande för bostadsaktiebolag. Vissa områden riktar inga åtgärder mot bostadsaktiebolagen.

Digitaliseringen av processerna har främjats i flera områden, till exempel genom att utnyttja elektroniska blanketter och robotik för att söka adressuppgifter, följa upp och registrera svar. Ändå används fortfarande mycket manuellt arbete och pappersprocesser, vilket ökar risken för fel och resursbehovet.

Flera områden upplever självutvärderingen som ett nödvändigt verktyg, men det finns ett tydligt behov av att modernisera och förenhetliga den på riksnivå. Processen borde bli effektivare, mindre belastande och bättre kunna utnyttjas i den riskbaserade tillsynen.

Brandsyner av bostads- och fritidshus

Enligt statistik från Pronto (tabell 5) genomför Södra Karelen, Kajanaland och Birkaland flest periodiska brandsyner på fritids- och bostadsbyggnader, medan Mellersta Österbotten och Västra Nyland inte genomför några sådana brandsyner. Även flera andra områden gör anmärkningsvärt få brandsyner i förhållande till områdets storlek. Tillsynen över bostadshus grundar sig i en del områden endast på brandsyner som görs via ett anmälningsförfarande.

Anmälan om risk för olyckor i privata bostäder, dvs. så kallade brandriskanmälningar, utgör en betydande del av tillsynsbehovet i alla områden. Antalet anmälningar om bostäder har ökat allmänt redan i flera år. Tillsynen av brandriskboende har i flera områden valts som ett av de främsta tillsynsmålen. Områdena har konstaterat att betydande olycksrisker har eliminerats med hjälp av förfarandet för anmälan om brandrisk. Som riskbaserad inriktning av tillsynen kan nämnas till exempel Södra Karelen, där så kallade brandriskbostäder blir föremål för regelbunden tillsyn tills räddningsverket konstaterar att risknivån för objektet har sjunkit.

Tabell 4 Genomförande av brandsyner i bostads- och fritidsbyggnader på riksnivå 2024. Uppgifterna hämtade från Pronto 13.8.2025.

Räddningsverk	Antal periodiska brandsyner i bostads- och fritidshus (2023)	Periodiska brandsyner i bostads- och fritidsbyggnader/1000 invånare (2023)
Södra Karelen	938 (744)	7,5 (5,9)
Södra Österbotten	72 (0)	0,4 (0)
Södra Savolax	29 (6)	0,2 (0)
Helsingfors	93 (17)	0,1 (0)
Östra Nyland	148 (378)	1,5 (3,8)
Kajanaland	369 (257)	5,3 (5,5)
Egentliga Tavastland	121 (655)	0,7 (3,9)
Mellersta Österbotten	0 (0)	0 (0)
Mellersta Finland	52 (65)	0,2 (0,2)
Mellersta Nyland	14 (451)	0 (1,1)
Kymmenedalen	367 (450)	2,3 (2,8)
Lappland	1 (0)	0 (0)
Västra Nyland	0 (0)	0 (0)
Birkaland	2553 (3234)	4,7 (6)
Österbotten	166 (75)	0,9 (0,4)
Norra Karelen	141 (162)	0,9 (1)
Norra Österbotten	18 (4)	0 (0)
Norra Savolax	169 (228)	0,7 (0,9)
Päijänne-Tavastland	19 (274)	0,1 (1,3)
Satakunta	273 (278)	1,3 (1,3)
Egentliga Finland	93 (83)	0,2 (0,2)
Hela landet	5637 (7591)	1 (1,4)

2.6.2 Tillsynsuppgifter enligt kemikalielagstiftningen

Räddningsmyndigheten övervakar industriell hantering och upplagring av kemikalier i liten skala. Verksamhetsutövaren ska till räddningsmyndigheten göra en anmälan om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier som görs i liten skala.

År 2024 skedde inga betydande förändringar i verksamhetsmiljön eller servicebehovet för tjänster och tillsyn enligt kemikaliesäkerhetslagen. Tillsynen

genomfördes i regel planenligt. Den gröna omställningen, nya energiformer samt enskilda stora projekt ökade begäran om utlåtande och kompetenskraven. I vissa områden påverkade resursbristen och omorganisationer genomförandet av arbetet, men genom att prioritera kunde uppgifterna hållas under kontroll.

År 2024 sågs i regel inget utvecklingsbehov i fråga om tjänster enligt kemikaliesäkerhetslagen, men att stärka kompetensen identifierades som ett centralt behov. De allt vanligare nya produktionsanläggningarna, batterilagren och den ökade användningen av farliga kemikalier i vardagliga apparater skapar nya utmaningar för tillsynen och tolkningen av lagstiftningen. Flera räddningsverk betonade en ökning av den interna och externa utbildningen om kemikaliesäkerhet samt behovet av riksomfattande utbildningsmodeller, till exempel av Räddningsinstitutet eller Tukes.

2.6.3 Inspektioner av beredskapen

Räddningsmyndigheterna kan förrätta inspektioner för att förvissa sig om att beredskapen för storolyckor och undantagsförhållanden uppfyller lagens krav.

Det finns betydande skillnader mellan områdena i fråga om utförandet av beredskapsinspektioner. I vissa områden det bedömts att det finns ett tydligt behov av beredskapsinspektioner. Dessa områden har också vidtagit praktiska åtgärder för att genomföra inspektionerna. I en del av områdena har förberedande åtgärder för inspektionerna vidtagits. Ett område har inte alls identifierat att beredskapsinspektioner hör till räddningsverkets uppgifter. I vissa områden med begränsade resurser kan inspektioner inte utföras i enlighet med behovet.

Regionförvaltningsverket bedömer att beredskapsinspektioner för närvarande inte utförs i alla områden i den omfattning som är nödvändig och motiverad. Det har dock skett en tydlig förändring i genomförandet av inspektionerna jämfört med 2023. Flera områden har identifierat förändringar i sin verksamhetsmiljö som förutsätter sådana beredskapsinspektioner som avses i räddningslagen. Det finns inga nationellt enhetliga grunder, anvisningar eller planer för inspektionerna. Det finns ett tydligt behov av riksomfattande styrning.

Ett exempel på hur paragrafen om inspektion av beredskapen används finns vid Helsingfors räddningsverk, som har reagerat på förändringarna i verksamhetsmiljön och effektiviserat utförandet av beredskapsinspektioner. Räddningsverket har en plan för regelbundna beredskapsinspektioner och utveckling av verksamheten.

Slutsatser:

- Tjänsterna för förebyggande av olyckor produceras fortfarande i stor utsträckning i enlighet med servicenivåbesluten och i regel på en god nivå. På riksnivå utmanas produktionen av tjänster dock samtidigt av resursbrist och ökade tillsynsbehov.
- Det finns ingen tydligare riskbaserad dimensionering av tjänsterna.
- Säkerhetskommunikationen i områdena genomfördes i huvudsak i enlighet med servicenivåbesluten. Ett centralt utvecklingsbehov som lyftes fram var mätandet av säkerhetskommunikationens slagkraft.
- Styrnings- och rådgivningshelheten kunde genomföras som planerat och för närvarande är tillgången i regel god.
- Brandutredning och uppföljning av utvecklingen i fråga om olyckor genomförs inte på en tillräcklig nivå och stöder därför inte genomförandet av kunskapsbaserade tjänster.
- Den periodiska tillsynsskulden ökar i vissa områdena. Skulden ökar och detta förutsätter kraftiga åtgärder.
- Tillsynen av bostads- och fritidsbyggnader genomförs inte jämlikt på riksnivå.
- Självutvärderingen av brandsäkerheten förutsätter enhetlig praxis.
- För att genomföra beredskapsinspektioner befinner sig områdena i mycket olika lägen. Beredskapsinspektionerna förutsätter nationellt enhetlig styrning och praxis.

3 Räddningsverksamhetens tjänster

Med räddningsverksamhet avses brådskande uppgifter som syftar till att

- rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar
- samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan.

Åtgärder som behövs i räddningsverksamheten ska kunna vidtas utan dröjsmål och effektivt.

I fråga om räddningsverksamhetens kapacitet är informationen i välfärdsområdenas redogörelser splittrad och det är inte möjligt att skapa en riksomfattande enhetlig helhetsbild av kapacitetens olika delar. På basis av redogörelserna behandlas kapaciteten inte på ett nationellt enhetligt sätt. Innehållet i redogörelserna varierar mycket i fråga om omfattning och innehåll. Som enda område sekretessbelade Västra Nylands välfärdsområde nästan alla siffror för räddningsverksamhetens kapacitet i sin redogörelse.

Kapaciteten att nå olycksplatsen har beskrivits enhetligt i redogörelserna och det är möjligt att göra en enhetlig bedömning. I övrigt förblir regionförvaltningsverkets bedömning av kapaciteten närmast en beskrivning av skillnaderna mellan olika områden. Områdena har ställvis på ett bra sätt lyft fram de utvecklingsbehov som de observerat.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning går det långsamt att bygga upp kapaciteten särskilt för omfattande olyckor. Detta kräver också omfattande investeringar. Välfärdsområdena samarbetar ännu inte med att bygga upp kapaciteten i den mån det är möjligt. Det vore till exempel ändamålsenligt att genom samarbete inom samarbetsområdena bygga upp kapaciteten för bekämpning av kemikalieolyckor, terrängbränder och miljöskador.

Det finns redan goda erfarenheter av gemensam upphandling och gemensam kapacitet. Till exempel Nylands räddningsverks gemensamma kemikalieenhet samt Östra och Sydöstra Finlands räddningsverks gemensamma terrängbrandsformation representerar god praxis även för andra områden. Certifieringen av terrängbrandsformationen som en del av EU:s räddningstjänstmekanism har bidragit till att utveckla områdenas kapacitet så att den också betjänar de dagliga behoven betydligt bättre.

3.1 Kapacitet för att nå olycksplatsen

Krav på aktionsberedskapen

I anvisningen för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet har Finland delats in i 1 x 1 kilometer stora rutor. Rutorna har klassificerats enligt fyra riskklasser (I–IV) på basis av hur sannolika räddningsväsendets brådskande uppdrag är i rutan. För varje riskklass har fastställts en maximitid inom vilken rutorna ska nås. Minimimålet är att den första enheten i brådskande räddningsuppdrag uppnår målet för aktionsberedskapstiden för riskrutan i minst 50 procent av uppdragen.

Räddningsverksamhetens aktionsberedskap ska vara tillräcklig i förhållande till riskerna i verksamhetsmiljön. Räddningsverksamhetens aktionsberedskap består av räddningsformationernas aktionsberedskapstid och deras kapacitet. Hur väl ett brådskande räddningsuppdrag lyckas påverkas av hur snabbt en räddningsformation med den kapacitet som behövs för uppdraget kan nå olycksplatsen.

Tabell 5: Mål för aktionsberedskapstiden.

Riskklass	Aktionsberedskapstid för första enheten	Aktionsberedskapstid för räddningsverksamheten	Aktionsberedskapstid för räddningsplutonen
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	inget krav	inget krav	inget krav

Karta över riskområden

I välfärdsområdenas servicenivåbeslut för räddningsväsendet fastställs att räddningsverksamhetens tjänster för grundberedskap ordnas enligt karta över riskområden. Bild 3 visar antalet riskrutor i riskklass I och II per räddningsverk.

Karta över riskområden

I välfärdsområdenas servicenivåbeslut för räddningsväsendet fastställs att räddningsverksamhetens tjänster för grundberedskap ordnas enligt karta över riskområden. Bild 3 visar antalet riskrutor i riskklass I och II per räddningsverk.

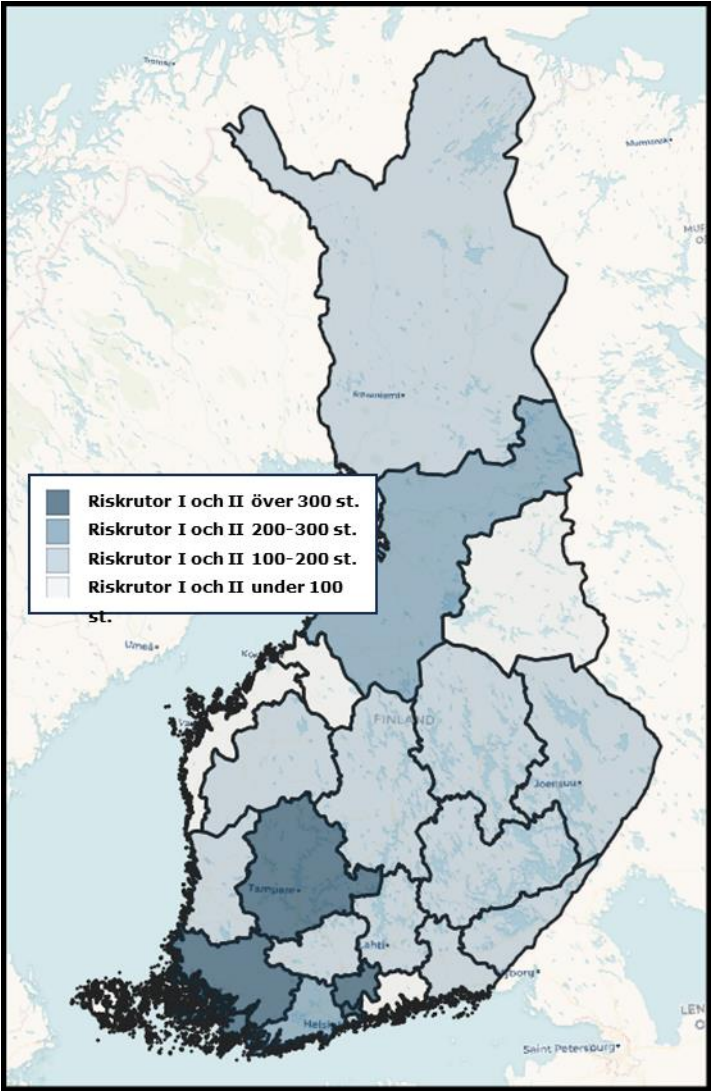

Figure 3 Antalet riskrutor i riskklass I och II per räddningsverk 2024.

3.1.1 Första enheten

Aktionsberedskapstiden för den första enheten är tidsintervallet från det att räddningsväsendets första enhet larmas till det att enheten är på plats. Endast enheter som nått händelseplatsen för A- eller B-brådskande uppdrag beaktas.

Medianen för den förverkligade actionsberedskapstiden för den första enheten var på riksnivå 7 minuter 30 sekunder 2024. Medeltalet för medianerna under de tre föregående åren var 7 minuter 34 sekunder, dvs. den riksomfattande medianen för den första enhetens actionsberedskapstider har förkortats något. I fråga om den första enhetens actionsberedskapstid har en betydande positiv utveckling skett i Kajanalands, Norra Karelen och Norra Savolax välfärdsområden 2024 (tabell 9).

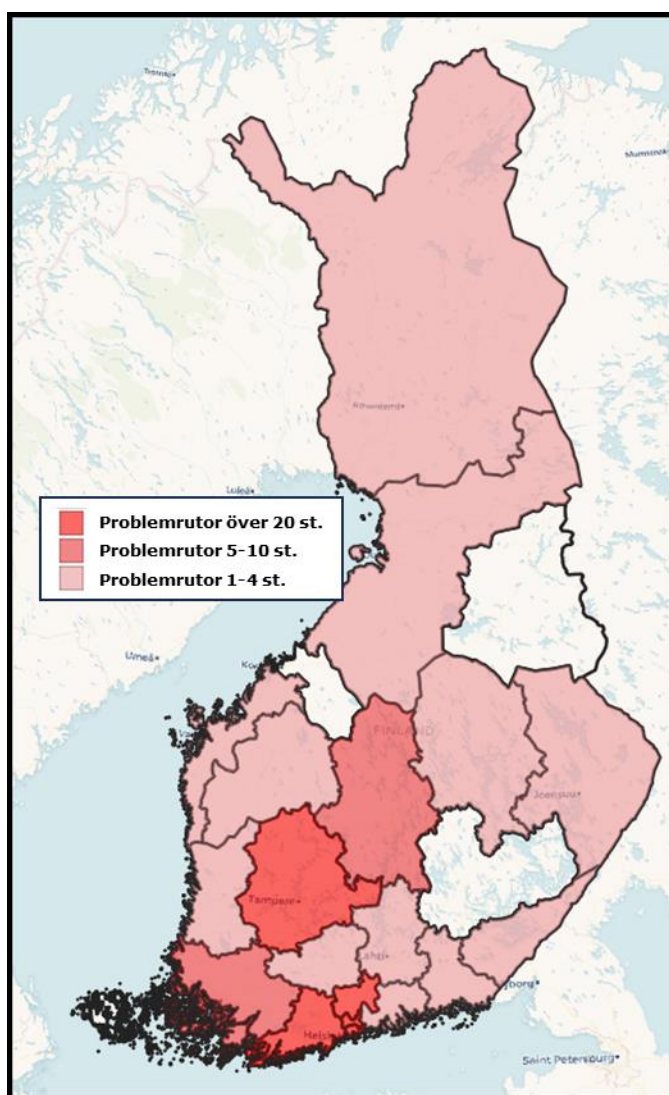

Figure 1 Brister i actionsberedskapen enligt räddningsverk 2024.

Utöver den totala aktionsberedskapstiden i hela området 2024 har regionförvaltningsverket med hjälp av eget material utrett den första enhetens aktionsberedskapstid per riskruta (tabell 7). Av de så kallade problemrutorna där den förverkligade aktionsberedskapen underskred målet under de fyra föregående kalenderåren (2021–2024) hade hela landet 203 rutor. Sådana riskrutor fanns särskilt i tätbefolkade områden (riskklass I), totalt 159 problemrutor. I riskklass II fanns 42 problemrutor och i riskklass III fanns 2 problemrutor.

När man endast granskar de rutor där det under granskningsperioden har funnits minst fyra uppdrag varje granskat år, fanns det sammanlagt 169 problemrutor på riksnivå. Största delen av dessa (156 problemrutor) fanns i området med riskklass I.

På riksnivå kan man observera vissa förändringar som påverkar aktionsberedskapstidernas utfall och krav. Man har observerat att trafikmängderna delvis har återgått till samma nivå som före coronapandemin, vilket kan påverka hur trafiken löper vid utryckningar. Koncentrationen av befolkningen till vissa områden, de tätare stadsstrukturerna och byggandet av betydande trafikleder påverkar också utryckningshastigheten och servicebehovet i vissa områden. Förändringarna i aktionsberedskapstiderna varierar från område till område och det sker förändringar inom områdena. Även om aktionsberedskapstiderna i vissa områden har förbättrats, har antalet riskrutor som inte når målet på 50 procent ökat.

Områden som gränsar till välfärdsområden och där betydande brister i räddningsverksamhetens aktionsberedskapstider har observerats förutsätter ett nära samarbete mellan områdena. Sådana områden har observerats särskilt vid gränserna till Helsingfors, Vanda och Kervo samt Västra Nylands välfärdsområden. Samarbetet förutsätter att områdena på båda sidor om gränsen förbinder sig att utveckla verksamheten på lång sikt och att samarbetet gynnar båda parterna.

Tabell 6 Sammanställning av den första enhetens problemrutor 2023 och 2024. Uppgifterna hämtade från Pronto 5.2.2025.

Riskklass	Antal problemrutor	Antal problemrutor år 2023	Problemrutor med minst 4 uppdrag	Problemrutor med minst 4 uppdrag år 2023
I	159	157	156	148
II	42	40	13	14
III	2	3	0	-
Totalt	203	200	169	161

Tabell 7 Sammanställning av den första enhetens problemrutor enligt välfärdsområde 2023 och 2024. Uppgifterna hämtade från Pronto 5.2.2025.

Problemrutor enligt välfärdsområde				
Välfärdsområde	Antal problemrutor	Antal problemrutor år 2023	Problemrutor med minst 4 uppdrag	Problemrutor med minst 4 uppdrag år 2023
Södra Karelen	1	2	1	1
Södra Österbotten	2	2	2	2
Södra Savolax	0	0	0	0
Helsingfors	51	51	48	47
Östra Nyland	4	1	1	0
Kajanaland	1	2	0	0
Egentliga Tavastland	5	6	4	5
Mellersta Österbotten	0	0	0	0
Mellersta Finland	8	7	6	6
Mellersta Nyland	42	38	41	34
Kymmenedalen	2	2	1	1
Lapland	6	5	3	3
Västra Nyland	26	23	20	17
Birkaland	21	22	20	21
Österbotten	3	4	3	4
Norra Karelen	3	6	2	3
Norra Österbotten	5	6	2	2
Norra Savolax	6	5	2	4
Päijänne-Tavastland	5	4	3	2
Satakunta	2	2	2	2
Egentliga Finland	10	7	8	7
Hela landet	203	200	169	161

3.1.2 Räddningsverksamheten

Aktionsberedskapstiden för räddningsverksamheten är det tidsintervall från det att den första räddningsenheten larmas till det att en räddningsenhet på minst fyra personer inleder en effektiv räddningsverksamhet. Endast enheter som nått händelseplatsen för A- och B-brådskande uppdrag beaktas.

Medianen för den förverkligade aktionsberedskapstiden för räddningsverksamheten på riksnivå var 11 minuter 22 sekunder år 2024 (tabell 9). Medeltalet för de tre föregående åren var 11 minuter och 51 sekunder, räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid har alltså utvecklats i positiv riktning på riksnivå.

Såsom konstaterats i föregående års bedömning har räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid i Södra Savolax och Norra Karelen förlängts betydligt under de senaste åren. Utvecklingen har också gått i en sämre riktning i Östra Nyland, Lappland och Norra Savolax.

En positiv utveckling i räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid har däremot skett i Helsingfors, Västra Nyland, Egentliga Finland, Päijänne-Tavastland, Norra Savolax, Kymmenedalen, Mellersta Nyland och Norra Österbotten. I dessa områden kan man uppskatta att den positiva utvecklingen är betydande. Mätningen av räddningsverksamhetens aktionsberedskapstid ändrades i början av 2023, så tiderna är inte till alla delar jämförbara.

3.1.3 Räddningsplutonen

En räddningspluton består av en ledare och minst två och högst fem räddningsgrupper. Eftersom det inte finns några aktionsberedskapstider för en verklig räddningspluton, används som den beräknade aktionsberedskapstiden för en räddningspluton i åtgärdsstatistiken Pronto tiden från det att räddningsväsendets första enhet har larmats till det att minst nio personer från räddningsväsendet har anlänt till olycksplatsen. Endast enheter som nått händelseplatsen för A- och B-brådskande uppdrag beaktas.

Medianen för den förverkligade aktionsberedskapstiden för räddningsplutonen på riksnivå var 15 minuter 7 sekunder år 2024 (tabell 9). Medeltalet för de tre föregående åren var 15 minuter och 19 sekunder, så räddningsplutonens aktionsberedskap har utvecklats i en bättre riktning på riksnivå.

Tabell 8 Sammanställning av medianerna för aktionsberedskapstiderna 2023. Uppgifterna hämtade från Pronto 5.2.2025.

Medianerna för aktionsberedskapstiderna						
Räddningsverk	Första enheten (min:sek)	Första enheten, Förändring jämfört med medeltalet för 2021–2023 (sekunder)	Räddningsverksamheten (min: sek.)	Räddningsverksamheten Förändring jämfört med medeltalet för 2021–2023 (sekunder)	Räddningsplutonen (min: sek.)	Räddningsplutonen Förändring jämfört med medeltalet för 2021–2023 (sekunder)
Södra Karelen	8:03	7	13:27	-12	18:37	-6
Södra Österbotten	7:20	10	11:58	14	17:41	46
Södra Savolax	10:10	-15	17:12	62	27:11	89
Helsingfors	5:55	-6	9:00	-84	8:59	-17
Östra Nyland	8:22	8	13:11	43	17:05	-53
Kajanaland	8:41	-32	15:30	-54	37:18	-319
Egentliga Tavastland	8:48	17	12:29	8	16:51	-88
Mellersta Österbotten	7:09	-2	11:12	3	14:58	-17
Mellersta Finland	9:11	9	14:23	16	16:09	66
Mellersta Nyland	7:34	-2	9:55	-62	12:03	-21
Kymmenedalen	7:21	-3	9:55	-70	14:24	-21
Lappland	9:57	0	15:56	69	26:29	-110
Västra Nyland	7:09	3	10:24	-37	13:57	-4
Birkaland	7:33	1	11:20	-24	14:41	5
Österbotten	7:28	-12	11:45	-24	15:09	-64
Norra Karelen	9:03	-21	17:56	85	26:27	-26
Norra Österbotten	7:48	-14	11:44	-16	15:43	-40
Norra Savolax	8:05	-17	13:51	47	24:50	162
Päijänne-Tavastland	7:26	-10	11:08	-25	15:03	-11
Satakunta	7:56	-2	11:14	-37	16:02	-6
Egentliga Finland	7:06	-10	10:16	-42	14:17	-21
Hela landet	7:30	-4	11:22	-29	15:07	-12

3.2 Kapacitet som krävs för bränder

Med kapaciteten för bränder svarar man på byggnadsbränder, terrängbränder och andra bränder. Byggnadsbränder kan kräva beredskap för rökdykning. Med rökdykning avses släcknings- och räddningsarbete som utförs med hjälp av tryckluftsandningsapparat och vederbörlig skyddsutrustning och som förutsätter att man tränger in i ett antänt, rökigt och avgränsat utrymme inomhus eller arbetar på taket till en brinnande byggnad.

Rökdykning förutsätter att räddningspersonerna har den utbildning som uppgiften kräver, regelbunden årlig övning som upprätthåller kompetensen samt tillräcklig fysisk kondition och ett tillräckligt gott hälsotillstånd. För släckning av brinnande och avgränsade inomhusutrymmen används också andra metoder än rökdykning.

3.2.1 Kapacitet som krävs för byggnadsbränder

År 2024 förverkligades räddningsverkens rökdykningsberedskap i huvudsak i enlighet med de uppställda målen, men i synnerhet i glesbygden och på små orter orsakade problemen med tillgången på personal utmaningar för beredskapen. Antalet byggnadsbränder var relativt stabilt och den förstörda egendomens relativa mängd varierade endast något jämfört med året innan.

Urbaniseringen och den åldrande befolkningen har försämrat tillgången till rökdykningsbehörig personal särskilt dagtid, vilket särskilt har ökat behovet av att införa alternativa släckningsmetoder. Många räddningsverk har förberett sig på situationen genom att uppdatera larmanvisningarna och utbilda avtalsbrandkårerna i alternativa metoder samt genom att upprätthålla tillräcklig utrustning också för släckning utifrån. Med dessa metoder kan ett effektivt släckningsarbete inledas även när omedelbar rökdykningsförmåga inte finns att tillgå. Vid sidan av anskaffningen av materiel behövs utbildning och uppdatering av verksamhetsmodellerna för att metoderna ska förankras i praktiken.

De fysiska kraven på räddningsdykare grundar sig på riksomfattande anvisningar. Enligt områdenas redogörelser är det allt svårare att uppfylla kraven särskilt för avtalsbrandkårernas medlemmar. Preciseringen av kraven har i praktiken minskat antalet rökdykare på riksnivå.

Personalbrist förekom särskilt under tjänstetid i områden som främst har avtalsbrandkårer. Trots detta kunde de ordinarie brandstationerna och deras stödenheter tills vidare säkerställa en kapacitet enligt kraven. Utmaningarna i fortsättningen är i synnerhet tillgången till rökdykningsbehörig personal på små orter på kort sikt samt att snabbt samla ihop den personal som krävs för stora uppdrag.

Att upprätthålla och utveckla funktionsförmågan hos rökdykningsbehörig personal är viktigt och kräver utvecklingsåtgärder. Testningen av den fysiska

konditionen måste utvecklas genom att öka antalet testare, sprida ut testplatserna och fördela testtidtabellerna jämnare under året. Arbetshälsan och övningsmöjligheterna ska stödjas särskilt i avtalsbrandkårerna.

3.2.2 Kapacitet som krävs för terrängbränder

Situationen i fråga om terrängbränder var 2024 som helhet normal i Finland, men de regionala skillnaderna var stora. Enligt den nationella riskbedömningen blir omfattande skogsbränder vanligare till följd av klimatförändringen och detta syntes redan ställvis särskilt under den torra våren och sommaren.

I många områden, såsom Egentliga Tavastland och Birkaland, var antalet bränder och den brända arealen måttliga. Å andra sidan ökade antalet terrängbränder i Egentliga Finland, i vissa kustområden och i Södra Karelen jämfört med året innan. Orsaker till detta var både naturliga faktorer, såsom blixnar och åskväder, och människans agerande. Minskningen av torvproduktionen har redan lett till att antalet torvbränder har minskat. I skärgårdsområdena är aktionsberedskapen fortfarande begränsad på grund av långa fördröjningar och egen beredskap har en central roll.

Även om inga betydande förändringar i servicebehovet observerades i många områden, framhäver räddningsverken behovet av beredskap särskilt inför stora terrängbränder. Förbättring av materielen, utveckling av service- och stödfunktionerna samt förebyggande säkerhetskommunikation är centrala metoder för att svara på den ökade risken som den globala uppvärmningen orsakar.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är det nödvändigt att områdena samarbetar inom utvecklingen av den kapacitet som terrängbränderna förutsätter. Ett bra exempel som lyfts fram är den gemensamma formationen för Östra och Sydöstra Finlands räddningsverk som är specialiserad på skogsbränder. Personalen har utbildats för den gemensamma skogsbrandsformationen och materiel som är avsedd för gemensamt bruk har anskaffats med EU-finansiering. De centrala utvecklingsbehoven i bekämpningen av mark- och skogsbränder gäller modernisering av materielen, stärkande av personalens kompetens och intensifierande av samarbetet.

3.2.3 Kapacitet som krävs för trafikmedelsbränder

År 2024 var den kapacitet som krävs för trafikmedelsbränder nästan oförändrad på riksnivå. Det fanns dock stora regionala skillnader i antalet bränder. Största delen av fallen var personbilsbränder, men i vissa områden förekom också särskilda materielbränder, såsom skogsmaskinsbränder.

Det har skett en bestående förändring beträffande drivkraften för fordon som varit inblandade i bränder: antalet elbilar, laddningsbara hybrider och andra alternativa drivkrafter ökar i jämn takt. Denna utveckling återspeglas också i räddningsväsendets vardag, eftersom de nya drivkrafterna medför nya krav på släckningsverksamheten och efterbevakningen. Det finns ingen nationellt enhetlig praxis för bland annat säker förvaring av batterier efter en brand. Kapaciteten har stärkts genom att skaffa utrustning för att släcka elbilsbränder och flytta elbilarna.

Vid vissa räddningsverk har bland annat anskaffningen av en tung skumsläckningsenhet, ibruktagandet av en ny stor tankbil samt förbättringen av räddningsberedskapen på flygplatsorter och gruvområden antecknats som utvecklingsåtgärder. Även tryggheten av avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar och säkerställandet av vattenförsörjningskapaciteten har identifierats som viktiga. Även om räddningsverkens nuvarande kapacitet i huvudsak är tillräcklig, visar trenderna i omvärlden att man måste förbereda sig alltmer systematiskt på underjordiska brandplatser och särdrag hos alternativa drivkrafter.

3.2.4 Kapacitet som krävs för andra bränder

År 2024 motsvarade släckningsförmågan av andra bränder i huvudsak de uppställda målen och servicenivåbesluten. Som växande risker i områdena identifierades bränder i områden med cirkulär ekonomi och lagerområden för brännbart avfall, objekt med förnybar energi samt stora ellager. I vissa områden framhölls också brandriskerna inom den kemiska industrin och i flisstackar. I flera områden baserade sig kapaciteten på brandstationsspecifik beredskap, samarbete på stations- och områdesnivå samt specialmateriel. Den kemiska industrins och den övriga storindustrins släckningsförmåga baserade sig delvis på verksamhetsutövarnas egen beredskap och regelbunden samövning.

3.2.5 Kapacitet gällande tillgången till släckvatten

Under 2024 var släckvattenbehovet i huvudsak oförändrat och det skedde inga betydande riksomfattande förändringar i verksamhetsmiljön eller servicebehovet. De nuvarande resurserna bedömdes vara tillräckliga. Materielen förnyades dock och återanvändes i regel systematiskt. En del av släckvattenplanerna har uppdaterats, men i vissa områden är de fortfarande föråldrade och uppdateringsbehov har konstaterats.

Klimatförändringen ses som en betydande framtida riskfaktor som kan förlänga skogsbrandsperioden och öka sannolikheten för stora bränder. Dessutom identifierades på många ställen behovet av att utveckla vattennäten, särskilt i fråga om föråldrade underjordiska brandvattensystem. Utifrån områdenas redogörelser framhölls samarbetet med andra räddningsverk, kommuner och industrin samt utnyttjandet av naturvatten som centrala metoder för att säkerställa tillgången till släckvatten även i fortsättningen.

Uppdatering och utveckling av släckvattenplanens kvalitet har identifierats som ett utvecklingsbehov på riksnivå. Det är nödvändigt att förnya äldre tankbils- och slangutrustning och att riskbaserat utveckla vattenförsörjningen och pumphutrustningen. Utifrån redogörelserna bör vattennätens och vattentäkternas kapacitet stärkas i samarbete med kommunerna, vattenverken och industrin, så att antalet brandposter och släckvattenstationer samt deras läge motsvarar de regionala riskerna. En grundligare kartläggning av naturvattentäkterna och en förbättring av användningsmöjligheterna stöder också tillgången till vatten. Det vore bra att beakta detta särskilt i områden där det inte finns ett heltäckande vattenledningsnät.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning kan man för närvarande inte skapa en riksomfattande helhetsbild av beredskapen beträffande tillgången till släckvatten och om det är tillräckligt.

3.3 Kapacitet för räddningsverksamhet vid CBRNE-olyckor

Med CBRNE-olyckor avses olyckor där kemiska ämnen (C), biologiska sjukdomsalstrare (B), radioaktiva ämnen (R), kärnenergi (N) eller explosiva varor (E) är inblandade.

Kemikalieolyckor bekämpas vid behov med kemikaliedykning, med vilken avses spanings-, räddnings-, bekämpnings- och andra motsvarande uppgifter i ett område där omedelbar fara föreligger och som förutsätter användning av tryckluftsandningsapparat och vederbörlig kemikalieskyddsdräkt. Kemikaliedykning förutsätter att räddningsmanskaper har den utbildning som uppgiften kräver, regelbunden årlig övning som upprätthåller kompetensen samt tillräcklig fysisk kondition och ett tillräckligt gott hälsotillstånd.

Enligt redogörelserna för 2024 har räddningsverkens CBRNE-kapacitet som helhet hållits på den nivå som servicenivåbesluten kräver. I flera områden har kapaciteten stärkts genom EU-finansierade utvecklingsprojekt, särskilt vad gäller anordningar och mätutrustning, vilket har förbättrat identifieringen av olika ämnen och arbetssäkerheten.

Olyckor med farliga ämnen inträffade i varierande grad enligt område från några till tiotals, men krävande uppgifter förekom sällan. De vanligaste ämnena var bensen och olika gaser. I allmänhet har inga betydande försämringar observerats i kapaciteten, även om antalet personer som har behörighet för kemikaliedykning har minskat något i vissa områden.

Utvecklingsbehov identifieras särskilt i bekämpningen av biologiska och radiologiska hot samt kärnhot (BRN-delområden), medan beredskapen i anslutning till explosiva ämnen (delområde E) i huvudsak stöder sig på myndighetssamarbete. Samarbetet med Försvarsmakten, fabriksbrandkårerna och andra räddningsverk har varit viktigt och stöder upprätthållandet av kompetensen och resurserna. I helhetsbedömningen motsvarar kapaciteten de identifierade riskerna.

Områdena har identifierat förändringar i sin verksamhetsmiljö som förutsätter en utveckling av kapaciteten. Detta innebär nya materiellinvesteringar samt upprätthållande och utveckling av kompetensen. I områdena finns separata CBRNE-utvecklingsarbetsgrupper och planer för kapacitetsutveckling, även om områdenas beredskap att utveckla kapaciteten är mycket olika. Inrikesministeriets nationella samarbetsgrupp för CBRNE-expertiser har upplevts som en bra och nödvändig verksamhetsmodell för att dela praxis och information.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är uppbyggandet och upprätthållandet av den kapacitet som CBRNE-olyckor kräver centrala utvecklingsbehov i flera områden. När kapaciteten byggs upp bör man kraftigt stödja sig på samarbete mellan områdena och en gemensam anskaffning av materiel.

3.4 Kapacitet för vattenräddning

Vattenräddning innebär räddningsverksamhet och ytbärgning samt vattendykning som utförs med båtmateriel. Ytbärgning innebär att en människa, ett djur eller egendom räddas och skada avvärjs vid vattenytan eller strax under den, utan vattendykningssutrustning. Med vattendykning avses räddning av människor eller egendom och bekämpning av miljöskador som kräver anordningar och utrustning för vattendykning.

Under 2024 observerades inga betydande externa förändringar i vattenräddningens verksamhetsmiljö som skulle ha påverkat servicebehovet. Antalet uppdrag var på samma nivå som under tidigare år, och det skedde inga väsentliga förändringar när det gäller vattendragen eller riskerna. Däremot förekom det utmaningar i den interna verksamhetsmiljön särskilt i fråga om tillgången till personal och personalens kompetens. Antalet ytbärgare vid avtalsbrandkårerna och deras förmåga har minskat, och endast få brandkårer har en tillförlitlig förmåga att utföra krävande ytbärgningsuppdrag. I vissa områden var man tvungen att minska vattendykningssberedskapen på grund av brister i resurs- och utbildningsskyldigheterna.

I många områden uppnåddes kapaciteten i enlighet med målen, men antalet ytbärgare har ställvis minskat, i synnerhet på grund av strängare riktlinjer och fysiska krav. Vid flera räddningsverk satsade man på utbildning, förnyande av materiel och samarbete med intilliggande räddningsverk och sjöbevakningen. Materielanskaffningar, såsom hydrokoptrar, lätta gummibåtar och moderniserade båtar, förbättrade funktionsförmågan i synnerhet vintertid och vid menföre.

Som helhet kunde man i de flesta områden upprätthålla beredskapen för vattenräddning och ytbärgning, men tillgången till personal och bevarandet av beredskapen i glesbygden var centrala utmaningar som under de närmaste åren kommer att hota upprätthållandet av en tillräcklig kapacitet för vattenräddning i flera områden. Utan kraftiga riksomfattande utvecklingsåtgärder kommer kapaciteten för vattenräddning i flera områden att underskrida den nivå som krävs och inte längre motsvara riskerna.

De viktigaste utvecklingsbehoven i fråga om kapaciteten för vattenräddning gäller säkerställande av personalens funktionsförmåga, tryggnad av materiel och förenhetligande av verksamhetsmodeller. Vad gäller materielen finns det ett behov av att förnya de äldre båt- och menföresfarkosterna, utveckla tekniken för redskap för undervattenssökning samt överväga att ta fjärrstyrd räddningsutrustning i bruk för att förbättra beredskapen. I utvecklingen av

verksamhetssätten läggs vikt vid att förtydliga det nationella systemet för vattendykningsutbildning, förankra enhetliga verksamhetsmodeller, förenhetliga utbildningen inom båtverksamheten samt stärka samarbetet med andra myndigheter och intressentgrupper. Dessutom ska avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar tryggas och man ska säkerställa att ytbärgningsberedskapen också kan produceras med alternativa metoder i områden där personalresurserna är begränsade.

Räddningsverkens vattenräddningskapacitet har till stor del varit baserad på fartygsmateriel, och vid anskaffningen har man tidigare utnyttjat Oljeskyddsfonden som avskaffades i början av 2025. Regionförvaltningsverket bedömer att välfärdsområdena har svårt att upprätthålla den befintliga fartygsmaterielen då understödsanslagen minskar betydligt. Detta kan på lång sikt också försämra räddningsverkens vattenräddningskapacitet.

3.5 Räddningsverksamhetens kapacitet för miljöskador

Med räddningsverksamhet vid miljöskador avses räddningsverksamhet vid oljeskador och kemikalieolyckor.

År 2024 var räddningsverkens beredskap att bekämpa miljöskador på riksnivå i regel tillräcklig för olyckor i små och medelstora mark- och vattenområden. Betydande brister förutspås dock finnas i förebyggandet av olyckor i vidsträckta havsområden och vid isförhållanden under vintern. I många områden fördröjdes de planerade utvecklingsåtgärderna och materielanskaffningarna på grund av finansiella nedskärningar och upplösningen av oljeskyddsfonden.

Personalresurserna och kompetensen är på många ställen knappa, särskilt när det gäller havsverksamhet och användning av specialmateriel. Vid storolyckor stöder sig bekämpningen på ett omfattande myndighetssamarbete, och det finns ett uppenbart behov av stöd från intilliggande områdena eller på nationell nivå. Riskkoncentrationer, såsom livliga sjötrafikområden och rutter för kemikalietransporter, framhäver behovet av att utveckla logistiken, lägesbilden och samarbetsplanerna. Även om målen uppnåddes delvis i många områden hotar finansierings- och resursunderskotten på lång sikt förmågan att upprätthålla eller förbättra den nuvarande kapaciteten.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning kan den kapacitet som tidigare byggts upp med stöd från fonden inte upprätthållas utan ett ersättande finansieringsarrangemang. I fortsättningen förutsätter upprätthållandet av en tillräcklig förmåga att bekämpa oljeskador i synnerhet till havs och i stora insjöområden ett betydligt bredare samarbete mellan räddningsverken än i nuläget. Flera områden har föreslagit betydande investeringsbehov för de kommande åren för att utveckla och upprätthålla kapaciteten.

Regionförvaltningsverken utför under 2025 en temaövervakning där man granskar kapaciteten i bekämpningen av miljöskador på riksnivå på samma sätt

som 2022. Övervakningen pågår fortfarande i skrivande stund och blir klar i slutet av 2025.

3.6 Kapacitet för räddning från hög höjd eller lågt belägna platser

I räddning från hög höjd eller lågt belägna platser ingår åtgärder för räddning från hög höjd med fordonsmateriel och repräddning eller åtgärder för räddning från lågt belägna platser och arbete i ett område med fallrisk. Arbete i ett område med fallrisk kan vara psykiskt och fysiskt krävande arbete och ett tryggt utförande ställer särskilda krav på räddarens hälsotillstånd, handlingsförmåga, utbildning och övning.

När det gäller räddning från hög höjd och lågt belägna platser har förändringarna i verksamhetsmiljön varit små på riksnivå. Som helhet är beredskapen tillräcklig med tanke på riskerna, och utvecklingen av verksamheten i fallriskområden⁴ fortsätter särskilt för att säkerställa tillgången till behöriga personer med kompetensnivå 2 för arbete i fallriskområden samt för att upprätthålla utrustningens användbarhet.

På grund av det förändrade säkerhetsläget har flera områden börjat utveckla kapaciteten för underjordiskt arbete och ruinräddning. Det är dock inte möjligt att skapa en enhetlig bild av kapaciteten på riksnivå. Det finns inga enhetliga krav och ingen gemensam samordning av verksamheten för att bygga upp kapaciteten.

Gemensamma utvecklingsbehov för flera räddningsverk är i synnerhet personalresurser, utbildning och utrustning för verksamhet i fallriskområden. Det behövs fler behöriga personer med kompetensnivå 2 för arbete i fallriskområden, och för att säkerställa kompetensen måste man skapa enhetliga anvisningar för arbete i fallriskområden samt ett system för kompetensuppföljning som gör det möjligt att registrera och följa upp utbildningsnivå och övningar.

Regionförvaltningsverket bedömer att räddningsverkens beredskap för räddning från hög höjd i regel är på en god nivå, men att det krävs kontinuerliga åtgärder för att trygga ett tillräckligt antal behöriga personer med kompetensnivå 2 samt för att upprätthålla och utveckla utrustningen.

3.7 Räddningsverksamhetens kapacitet för trafikolyckor

År 2024 skedde inga betydande förändringar i räddningsverkens verksamhetsmiljö i fråga om trafikolyckor. Vägtrafikolyckor är fortfarande den vanligaste typen av olyckor, men i många områden har deras antal minskat.

⁴ Arbete i fallriskområden (på finska PVAT).

Räddningsenheterna har beredskap att sköta dagliga vägtrafikolyckor i hela landet och från fall till fall även spår-, sjö- och terrängtrafikolyckor. Nya och växande utmaningar i verksamhetsmiljön är alternativa drivkrafter och den specialutbildning som dessa förutsätter samt konsekvenserna för trafiksäkerheten av det försämrade vinterunderhållet. Av områdena förutsätter ändringarna materielanskaffningar och kompetensutveckling.

Enligt redogörelserna utgör särskilt den snabba förändringen i fordonstekniken och de krav den medför de centrala riksomfattande utvecklingsbehoven inom räddningsväsendet för trafikolyckor 2024. I och med att nya drivkrafter blir allt vanligare och säkerhetsanordningarna utvecklas krävs aktuell utbildning för räddningspersonalen och en utveckling av verksamhetsmetoderna.

Räddningsberedskapen för tunga fordon bör förbättras särskilt i fråga om räddningsutrustning, och föråldrad materiel ska ersättas med moderna lösningar, såsom batteridrivna verktyg. Det är viktigt att trygga investeringarna för att upprätthålla kapaciteten. Centrala åtgärder är att upprätthålla kompetensen och utveckla övningarna, inklusive övningar i ledning av storolyckor samt beredskap inför spårvagnsolyckor och olyckor i anslutning till alternativa energikällor.

3.8 Kapacitet för att varna befolkningen

Räddningsverket sörjer inom sitt område för att varna befolkningen vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta.

Med tanke på kapaciteten att varna befolkningen skedde inga betydande förändringar i verksamhetsmiljön 2025 som skulle ha direkta konsekvenser för behovet. Områdena strävar efter att upprätthålla befintliga system och för en del av områdena finns också en underhållsplan. Till exempel har befolkningslarmens faktiska räckvidd säkerställts genom separat hörbarhetstestning.

Som centrala utvecklingsbehov lyfte områdena fram bland annat byggandet av reservsystem och utredningen av den faktiska räckvidden. På riksnivå förutsätter upprätthållandet av systemet årlig anskaffning av nya larmanordningar och systemdelar och investeringar som gäller dessa har inkluderats i räddningsväsendets investeringsplan.

Flera områden har i utvecklingsbehoven lyft fram att larmsystemet bör utvecklas så att det även utnyttjar mobilteknologi. Med detta avses till exempel ett applikationsbaserat larmsystem, vilket förutsätter nationellt samordnade åtgärder.

3.9 Kapacitet som krävs för andra lokala risker

År 2024 gällde räddningsväsendets centrala utvecklingsbehov i fråga om andra lokala risker framför allt beredskap för flertypsoolyckor, extrema väderfenomen till följd av klimatförändringen samt det förändrade säkerhetsläget. Målet är att genom planer och övningar säkerställa en effektiv räddningsverksamhet och ett smidigt samarbete med olika branscher, i synnerhet i fråga om flygtrafikolyckor,

storolyckor till havs och rasräddning. I beredskapen för flygtrafiken betonas kännedom om kompositmaterial och systematisk övningsverksamhet.

Utvecklingen av rasräddning har framhävts i den riksomfattande och regionala riskbedömningen och projekt i anslutning till den har inletts. I riskbedömningarna beaktas dessutom hoten om hybridpåverkan, skyddet av kritisk infrastruktur samt fördjupandet av samarbetet med försvarsmakten bland annat för att utveckla ruinräddning och evakueringar.

De kraftiga och plötsliga stormar som ökar till följd av klimatförändringen samt andra extrema fenomen framhäver betydelsen av ledningsförmåga och driftssäkerhet, så att man effektivt kan reagera på omfattande olyckssituationer som omfattar flera samtidiga uppdrag. En central nationell observation är att fastställandet av regionala risker fortfarande pågår i flera områden. Över hälften av områdena uppger att beredskapen enligt de regionala riskerna har fastställts endast delvis.

3.10 Räddningsverksamhetens personalresurser

Enligt välfärdsområdenas redogörelser är räddningsverksamhetens personalresurser i fråga om ordinarie personal i regel tillräckliga för att upprätthålla beredskapen enligt servicenivåbesluten. Avtalsbrandkårernas beredskap särskilt på vardagar förblir dock ofta svag och det finns ingen personal att tillgå för utryckningar.

Tjänster tillsätts i regel framgångsrikt, men tillgången till vikarier och i synnerhet utbildade befäl och underbefäl är utmanande. Att vuxenutbildningsstödet slopats har minskat utbildningsviljan bland i synnerhet befäl och underbefäl.

Regionförvaltningsverket har observerat att färre examensstuderande än tidigare utexamineras från underbefäls- och befälskurserna till följd av Räddningsinstitutets examensreformer. Detta kommer att försvåra räddningsverkens vardag, eftersom det redan nu finns för få personer som avlagt befäls- och underbefälsexamen på riksnivå. Samtidigt behöver läges- och ledningscentralerna utbildade aktörer i samarbetsområdena som nu inleder sin verksamhet. Säkerställandet av räddningsväsendets ledningsberedskap förutsätter en förutseende granskning av befäls- och underbefälsresurserna på riksnivå.

Den ordinarie personalens ställvis höga medelålder och försämrade fysiska funktionsförmåga kräver förutseende rekrytering, att nya tjänster inrättas och att tillräcklig utbildningskapacitet säkerställs, särskilt inom räddningsmänna- och underbefälsutbildningen. För att förebygga sjukfrånvaro är det viktigt att utveckla åtgärder som stöder arbetshälsan, såsom tjänster som upprätthåller den fysiska konditionen och främjar arbetstagaren att orka i arbetet.

Enligt områdenas redogörelser är det för avtalspersonalens del viktigt att effektivisera rekryteringen, förbättra verksamhetsförutsättningarna, utveckla metoderna för engagemang och förnya belöningsmodellerna för att få bemanningsunderskottet och de regionala skillnaderna under kontroll. I utvecklingen av servicenätet ska man beakta tryggheten av bemanningen vid mindre brandstationer samt nya krav som anvisningen för planering av

aktionsberedskapen eventuellt medför, vilket kan förutsätta en omfördelning av resurser.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning ska välfärdsområdena konkurrera om kompetenta arbetstagare inom räddningsbranschen som uppfyller behörighetsvillkoren. För närvarande konstaterar en del av områdena att det finns ett betydande personalunderskott och att alla tjänster inte kan tillsättas i rekryteringarna. En del av områdena berättar samtidigt att personalsituationen är god. Områdena ska fästa särskild uppmärksamhet vid organisationens förmåga att locka och behålla personal.

På riksnivå hänför sig behoven av att utveckla räddningsverksamhetens kompetens särskilt till hanteringen av de nya nationella anvisningarna och de krav som en föränderlig verksamhetsmiljö ställer. De nya anvisningarna för räddningsdykning och arbete på vägområden förutsätter en uppdatering av utbildningsinnehållet och verifiering av kompetenskraven. Förändringen i säkerhetsmiljön har ökat behovet av specialkompetens i anslutning till bekämpning av farliga ämnen, rasräddning, objekt på hög höjd, vindkraftverk och fordon med nya drivkrafter. Utökandet av servicenätet och den ökade spetsenhetsverksamheten skapar ett behov av nya introduktions- och verksamhetsmodeller. Dessutom finns det ett behov av att utveckla system för kompetenshantering så att planeringen och uppföljningen av utbildningen kan genomföras på ett tillförlitligt sätt i hela landet. De ekonomiska begränsningarna och de begränsade personalresurserna är en utmaning för utbildningens omfattning och genomförande, vilket framhäver behovet av att förenhetliga utbildningspraxisen, öka samarbetet mellan olika områden och utnyttja effektivare utbildningsmetoder.

Den nuvarande utvärderingspraxisen enligt anvisningarna för räddningsdykning och ytbärgning samt andra fysiska krav varierar mellan områdena, och därför behövs en nationellt enhetlig modell för att bekräfta och upprätthålla behörigheten. För avtalspersonalens del är processerna för testning och utvärdering av hälsotillståndet på många ställen för tunga och bör underlättas, dock utan att arbetssäkerheten äventyras. Samtidigt ska man erbjuda inriktad stöd och incitament för att upprätthålla den fysiska konditionen. Säkerställandet av antalet behöriga för krävande uppdrag förutsätter förutseende rekrytering redan innan konsekvenserna av pensioneringsvågen och nedsatt funktionsförmåga realiserar.

3.11 Räddningsverksamhetens materiellresurser

Enligt välfärdsområdenas redogörelser är det viktigt att säkerställa en tillräcklig investeringsnivå för att trygga räddningsverkens materiellresurser. Produktionen av tjänster ska grunda sig på modern och funktionsduglig materiel. Den viktigaste motiveringen för materiellinvesteringar är att förnya föråldrad materiel innan den äventyrar produktionen av tjänster. Till exempel varierar släcknings- och tankbilarnas genomsnittsålder mycket mellan olika områden och i flera områden stiger genomsnittsåldern på grund av att materiellinvesteringar skjuts upp. Regionförvaltningsverket bedömer att den stigande genomsnittsåldern på lång sikt utgör ett verkligt hot mot produktionen av tillförlitliga tjänster.

Enligt välfärdsområdenas redogörelser ska räddningsväsendets materiel förenhetligas och standardiseras. En riksomfattande harmonisering av plattform-, utrustnings- och systemlösningarna skulle möjliggöra mer totalekonomiska upphandlingar och underlätta underhållet. En harmonisering skulle göra det möjligt att genomföra gemensamma investeringar, vilket för närvarande inte görs systematiskt.

Som utvecklingsbehov lyfter områdena fram utvecklingen av vattenräddning vid menföre, utvecklingen av tung- och röjningsräddning, ökningen av transportkapaciteten för släckvatten samt införandet av stödenheter och alternativa släckningsmetoder. Dessutom anses införandet av systemet för materielhantering vara viktigt för att effektivisera upphandlingar och underhåll.

3.12 Brandstationer och andra fastigheter

Produktionen av räddningsväsendets tjänster är baserad på ett omfattande nätverk av brandstationer. Enligt redogörelserna finns det stora skillnader mellan välfärdsområdena när det gäller räddningsväsendets fastigheter. År 2024 färdigställdes flera nybyggnads- och ombyggnadsprojekt eller så framskred de som planerat. Vid de nya brandstationerna förbättras antingen aktionsberedskapen eller så moderniseras lokalerna. Samtidigt fördröjdes dock flera projekt på grund av utmaningar gällande finansiering, resurser och tomter. Fördröjda projekt var åtminstone byggandet av stationerna i Håkansböle och Korso i Vanda och Kervo välfärdsområde samt Rahola station i Tammerfors.

Brandstationsnätet är kvantitativt sett i huvudsak tillräckligt och stationerna är med tanke på aktionsberedskapen väl placerade, men på riksnivå är en del av fastighetsbeståndet i slutskedet av sin livscykel. Många äldre stationer har problem med inomhusluften och lokalsäkerheten och uppfyller inte kraven på en ren räddningsstation. I och med de nya och totalrenoverade stationerna har situationen förbättrats, men underhålls- och investeringsbehoven är fortfarande betydande för att säkerställa sunda och säkra lokaler som stöder verksamheten.

Stationsbyggnadsprojekt kan alltid anses vara vittsyftande och viktiga investeringar. Därför bör behovet av och motiveringarna till byggnadsinvesteringar presenteras på ett omfattande sätt. I flera områden var motiveringarna till investeringarna dock torftiga.

Det har skett en förändring i byggandet som innebär att brandstationerna som byggs är mindre än tidigare. I synnerhet i stadsområden grundar sig produktionen av räddningsverksamhetens tjänster på lättare enheter som opererar från mindre stationer.

3.13 Ledning av räddningsverksamheten

Räddningsverksamheten leds av en representant för räddningsmyndigheten och räddningsväsendets formation har alltid en ledare. I samarbetssituationer där flera myndigheter deltar i räddningsverksamheten fungerar en representant för räddningsmyndigheten som allmän ledare. För ledningen av räddningsverksamheten utarbetas nödvändiga planer där det fastställs vilket ledningssystem som risker och hot kräver vid situationer av olika omfattning och även långvariga situationer.

År 2024 genomfördes ledningen av räddningsverksamheten vid räddningsverken i huvudsak i enlighet med servicenivåbesluten och den motsvarade de regionala riskerna och olycksriskerna. Samarbetsområdenas gemensamma läges- och ledningscentraler har inlett sin verksamhet under 2024. I skrivande stund finns ingen helhetsbild av inledandet av verksamheten, men regionförvaltningsverket har fått information från enskilda områden. Det finns goda erfarenheter av arrangemanget och verksamheten håller i huvudsak på att utvecklas väl. En del områden har dock ännu inte integrerat verksamheten till fullo i sin verksamhet, så till exempel de beredskapsanmälningar som krävs lämnas inte in eller så upplevs läges- och ledningscentralen överhuvudtaget inte som nödvändig. Dessutom finns det delvis överlappningar i de tjänster som produceras av samarbetsområdets ledningscentraler och de ledningscentraler som räddningsverken själva upprätthåller, vilket inte är ändamålsenligt.

Inledandet av läges- och ledningscentralernas verksamhet är i hög grad förknippat med utarbetandet av samarbetsplaner och avtal. En exakt bild av vad man ska komma överens om och vad det kräver finns ännu inte i form av ett skriftligt avtal eller en skriftlig plan. Områdena bör dock förbinda sig till samarbetet genom att också reservera tillräckliga resurser för planeringsarbetet.

De viktigaste allmänna utvecklingsbehoven för ledningen är att förenhetliga de riksomfattande anvisningarna och verksamhetsmodellerna för ledningen av räddningsverksamheten, stärka ledningsresurserna, ta tekniska system såsom KEJO och Virve2 i bruk och skaffa tillhörande utrustning.

En anvisning om riksomfattande allmänna arrangemang för ledning av räddningsverksamheten publicerades 2025. Regionförvaltningsverket bedömer att utöver den nu publicerade anvisningen borde minimikraven på räddningsverkens ledningsberedskap fastställas noggrannare. Tryggandet av räddningsverksamhetens ledningsberedskap förutsätter ett allt tätare samarbete mellan områdena och en betydande samordning av planerna.

3.14 Tillsyn över att de uppgifter inom räddningsverksamheten som välfärdsområdena sköter i samverkan sköts på ett ändamålsenligt sätt

Välfärdsområdet får producera de tjänster som hör till dess organiseringsansvar själv eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal upphandla dem av andra tjänsteproducenter. Även om välfärdsområdet upphandlar tjänsterna hos en annan tjänsteproducent, kvarstår ansvaret för att ordna tjänsterna och övervaka att de produceras på behörigt sätt hos välfärdsområdet.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har i expertbedömningen för 2023 konstaterat att Mellersta Nylands samt Vanda och Kervo välfärdsområden har ingått ett samarbetsavtal om produktion av tjänster för förebyggande av olyckor och övervakning. Mellersta Nylands välfärdsområde är skyldigt att för sin del övervaka att avtalet genomförs på behörigt sätt.

I sin åsikt stöder sig regionförvaltningsverket på inrikesministeriets promemoria⁵. Enligt den, även om uppgiften skulle ordnas i samarbete, har det välfärdsområde som överför organiseringsansvaret alltid finansieringsansvaret för uppgiften samt i sista hand ansvaret för att övervaka att uppgiften ordnas på behörigt sätt. Regionförvaltningsverket känner inte till att det skulle ha getts möjlighet att avvika från denna huvudregel.

3.15 Handräckning av räddningsmyndigheten

Räddningsmyndigheten kan ge handräckning som är förenlig med dess ansvarsområde för utförandet av en uppgift som i lag föreskrivits för en statlig myndighet, välfärdsområdesmyndighet eller kommunal myndighet eller en inrättning.

Enligt välfärdsområdenas redogörelser var behovet av att ge handräckning i allmänhet på samma nivå som under tidigare år. Det finns mycket vedertagen praxis för att ge handräckning. Man strävade efter att genomföra icke-brådskande handräckningsuppdrag så att räddningsverksamhetens larmberedskap inte äventyras. Brådskande uppgifter sköttes omedelbart och beslut om handräckning fattades i allmänhet av den jourhavande chefen.

De vanligaste handräckningsuppdragen gällde akutvård, i synnerhet patientförflyttningar och lyfthjälp, samt för polisen till exempel vid efterspaningar

⁵ Inrikesministeriet. Promemoria. 20.12.2022. Inrikesministeriets förordning om välfärdsområdets tillsyns- och bedömningsskyldighet samt om regionförvaltningsverkets expertbedömning.

av försvunna personer där räddningsverkets specialutrustning, såsom obemannade luftfartyg, värmekameror och båtar, utnyttjades. Dessutom gavs handräckning till andra myndigheter, såsom gränsbevakningsväsendet, kommunala myndigheter och försvarsmakten, ofta på basis av separata samarbetsavtal.

Behovet av handräckning har på många ställen ökat, särskilt i fråga om stöduppgifter inom den prehospitala akutsjukvården. I vissa områden ökade antalet uppdrag klart jämfört med tidigare år, såsom i Kymmenedalen, där antalet har ökat kraftigt under de senaste åren.

Även om handräckning gavs i enlighet med de uppställda målen, kan det tidvis förekomma problem i form av otillräckliga resurser särskilt på stationer som är bemannade med personal i bisyssla och man är tvungen att flytta på icke-brådskande uppdrag för att trygga räddningsverksamhetens primära skyldigheter. Regionförvaltningsverket bedömde dock att handräckningsverksamheten som helhet har varit flexibel och motsvarat både de lagstadgade skyldigheterna och andra myndigheters behov.

Det finns betydande skillnader mellan områdena i fråga om huruvida handräckningen faktureras. En del av räddningsverken fakturerar för handräckning oftast eller i bestämda fall, medan andra uppger att de i regel inte fakturerar för handräckning till en annan myndighet. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är detta problematiskt med tanke på jämlikheten. Faktureringspraxisen förutsätter nationellt enhetliga förfaranden.

3.16 Kapacitet att lämna och ta emot internationellt bistånd

Räddningsväsendet deltar i upprätthållandet av den beredskap som krävs av räddningsväsendet för att lämna bistånd till utlandet och ta emot internationellt bistånd.

Kapacitet att lämna internationellt bistånd

Enligt välfärdsområdenas redogörelser är områdenas beredskap att lämna internationellt bistånd mycket varierande. En del områden uppger att de har en separat förmåga att lämna internationellt bistånd. En del områden meddelar däremot att de inte har några separata resurser eller förmågor att ge bistånd. Endast cirka en tredjedel av områdena har en färdig plan för att ge bistånd.

Den mest betydande av den planerade och utnyttjade kapaciteten att ge bistånd är den gemensamma terrängbrandsformationen för räddningsverken i Östra och Sydöstra Finland, som är en del av EU:s räddningstjänstmekanism.

Regionförvaltningsverket bedömer att systemet för att lämna internationellt bistånd förutsätter att biståndssystemet förtydligas och beskrivs. På riksnivå är det nödvändigt att beskriva hurdan kapacitet det är möjligt att erbjuda inom

vilket område. HNS-anvisningarna kräver uppdatering till många delar. I fortsättningen är det också nödvändigt att ta ställning till eventuella behov av separat finansiering, såsom räddningsuppdrag som utförs inom Saima kanals arrendeområde.

Regionförvaltningsverket anser att den kapacitet som planerats för att lämna internationellt bistånd i normala fall bör vara en del av räddningsverkets dagliga beredskap, vid behov kan den dock frigöras för ett separat uppdrag.

Kapacitet att ta emot internationellt bistånd

Enligt statsrådets förordning ansvarar Helsingfors stad för ordnandet av den särskilda beredskap som krävs för att ta emot internationellt bistånd enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet. Varje välfärdsområde ansvarar dock för finansieringen av sina uppgifter och är skyldiga att ersätta kostnaderna för den samlade uppgiften och de tjänster och andra åtgärder som hör till den.

Helsingfors stad har i sin redogörelse meddelat att den har särskild beredskap som förordningen förpliktar till, men helheten förutsätter fortfarande i stor utsträckning avtal om olika aktörers ansvar och skyldigheter. För denna helhet ska varje välfärdsområde i fortsättningen anvisa tillräckliga planeringsresurser för att det ska finnas faktiska förutsättningar för att ta emot det bistånd som avses i förordningen. Regionförvaltningsverket anser att en del av områdena enligt redogörelsen inte identifierar Helsingfors räddningsverks roll i mottagandet av internationellt bistånd. För att utveckla kapaciteten och komma överens om ansvar och skyldigheter krävs i fortsättningen ett intensivare samarbete mellan områdena.

Slutsatser:

- Ett år är en kort tid för att granska utvecklingen av räddningsverksamhetens aktionsberedskap. Antalet problemrutor har ökat något på riksnivå. Det är ett långsamt arbete att åtgärda problemrutor och i många områden saknas en långsiktig plan för att avhjälpa problemen. Mediantiderna har dock minskat något.
- När det gäller räddningsverksamhetens kapacitet är det utmanande att skapa en riksomfattande enhetlig bild på grund av splittrad information. För att fastställa kapaciteten behövs nationell styrning.
- På grund av minskningen av avtalsbrandkårernas personal och kraven på funktionsförmågan är brandkårernas förmåga att producera tjänster särskilt för krävande uppdrag ställvis svag.
- Släckningen av byggnadsbränder förändras samtidigt som avtalsbrandkårernas livskraft minskar. I flera områden har alternativa släckningsmetoder tagits i bruk eller håller på att tas i bruk.
- I fråga om personalresurserna varierar situationen områdesvis beroende på områdets förmåga att locka och behålla personal. Bristen på aktörer som uppfyller behörighetsvillkoren ökar i fortsättningen vid rekrytering av befäl och underbefäl.
- Materielresurserna är tillräckliga tills vidare, men materielens genomsnittsålder håller på att stiga. I utvecklingen av kapaciteten bör man kraftigt öka gemensamma upphandlingar.
- Det finns etablerad praxis för att ge handräckning och i regel genomförs den också. Likvärdigheten förverkligas inte med tanke på faktureringen av handräckningen.
- Att lämna och ta emot internationellt bistånd förutsätter mer planmässighet och avtal om samarbete mellan områdena.

4 Planer för räddningsverksamheten

Detta kapitel behandlar planer som räddningsverket ska göra upp enligt räddningslagen. Planerna är handlingar som stöder produktionen av de tjänster inom räddningsväsendet som bedömningen gäller.

Regionförvaltningsverket bedömer utarbetandet och genomförandet av planerna utifrån välfärdsområdets redogörelse.

Räddningsverket ska enligt räddningslagen göra upp planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna i välfärdsområdet kräver. Räddningsverken ska i samverkan och under ledning av de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten göra upp planer för den ledning av räddningsverksamheten och det lämnande av bistånd som behövs inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

Planernas innehåll, beredskapsnivå och förhållande till varandra varierar mycket. Det är inte möjligt att göra en noggrannare bedömning av planernas innehåll, eftersom man på riksnivå på ett enhetligt sätt inte har definierat vad planerna bör innehålla. Innehållet i områdenas planer kan vara mycket annorlunda, men i sig existerar de planer för räddningsväsendet som avses i förordningen.

4.1 Larmanvisning

Räddningsverket ska i samarbete med de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och som ger handräckning samt Nödcentralsverket göra upp anvisningar om tillkallande av resurser som behövs för räddningsverksamheten. Larmanvisningen ska avfattas så att nödcentralen kan larma de närmaste ändamålsenliga enheterna oberoende av vilket välfärdsområde de är från.

Larmanvisningen är en separat anvisning som förutsätts i räddningslagen. Regionförvaltningsverket bedömer att innehållet i 33 § i den nuvarande räddningslagen lämnar rum för tolkning och att bestämmelsen till sitt innehåll inte längre motsvarar nuläget. Nödcentralsdatasystemet har förnyats efter att paragrafen stiftades och de skriftliga anvisningar som avses i paragrafen utarbetas inte längre i samma form som tidigare. Beträffande larmanvisningarna är det nödvändigt att närmare definiera vad anvisningen ska innehålla. För närvarande har områdena larmanvisningar med mycket olika innehåll och form, av vilka en del är mycket inofficiella och fritt formulerade.

4.2 Räddningsverkens planer för ömsesidigt bistånd

Räddningsverket ska vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp behövliga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap och om begäran om och lämnande av bistånd. Räddningsverken ska vara beredda att i räddningsverksamhet bistå varandra inom samarbetsområdet och att vid behov också bistå ett räddningsverk som hör till ett annat samarbetsområde för räddningsverksamheten.

Uppgifterna i välfärdsområdenas redogörelser över planerna för ömsesidigt bistånd är till många delar knapphändiga, så utifrån dem är det svårt att bedöma den verkliga situationen. De flesta områden har dock meddelat att planerna behöver uppdateras eller är ofullständiga.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är det viktigt att områdena anvisar tillräckliga resurser för upprättande av planerna. Samarbetsområdenas samarbetsavtal har upprättats och samarbetsområdenas läges- och ledningscentraler har inlett sin verksamhet under 2025. I fråga om planerna för ömsesidigt bistånd ska områdena se till att de nödvändiga uppdateringarna och utökningen av planerna genomförs till denna del.

4.3 Samarbetsplaner

Räddningsverket ska göra upp planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna i välfärdsområdet kräver. Statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och att vid olyckor och tillbud handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt.

Uppgifterna i välfärdsområdenas redogörelser över samarbetsplaner är till många delar knapphändiga, så utifrån dem är det svårt att bedöma den verkliga situationen. De flesta områden har dock meddelat att planerna behöver uppdateras eller är ofullständiga.

Samarbetsområdenas samarbetsavtal har upprättats och samarbetsområdenas läges- och ledningscentraler har inlett sin verksamhet under 2025.

Regionförvaltningsverket anser att områdena beträffande samarbetsplanerna ska se till att de nödvändiga planerna uppdateras och att tillräckliga resurser anvisas för planeringen.

4.4 Planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna kräver

Räddningsverket ansvarar för utarbetandet av de planer för räddningsverksamheten och ledningen av räddningsverksamheten som olycksriskerna i välfärdsområdet kräver, inklusive släckvattenplanen.

Utifrån de knappa uppgifter som presenteras i välfärdsområdenas redogörelser kan man inte skapa en nationellt enhetlig bild av planerna. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning orsakar utvecklingen av samarbetet inom samarbetsområdet dock ett ytterligare behov av ledning och omvärdering av handlingar i anslutning till räddningsverksamheten. För detta arbete bör välfärdsområdena också reservera tillräckliga planeringsresurser.

4.5 Externa räddningsplaner för objekt som medför särskild risk

År 2024 fanns det 210 objekt på riksnivå som medför särskild risk. En stor del av

För en eventuell olycka ska räddningsverket göra upp en extern räddningsplan i samarbete med den berörda verksamhetsidkaren för områden där det enligt räddningslagen finns en kärnanläggning, en produktionsanläggning, en deponi för utvinningsavfall, en bangård eller ett hamnområde som används för transport av farliga ämnen. Räddningsverket och verksamhetsidkaren ska tillsammans se till att informationen om planen ges och ordna övningar för att säkerställa att räddningsplanen fungerar. Antalet objekt som förutsätter en extern räddningsplan varierar i de olika välfärdsområdena.

de objekt som medför särskild risk koncentrerades till Kymmenedalen (27 objekt), som sett till resurserna är ett relativt litet räddningsverk. Också bland annat i Satakunta och Lappland finns ett betydande antal objekt som medför särskild risk (18 objekt). Kärnanläggningarna i Satakunta och Östra Nyland är också objekt som omfattas av specialreglering och till vilka välfärdsområdena på grund av kraven måste allokera mer resurser än till andra objekt som orsakar särskild risk.

I fråga om objekt som medför särskild risk kan den allokerade personalresursen konstateras vara liten på riksnivå. De knappa allokerade resurserna återspeglas i praktiken som svårigheter att klara av de lagstadgade skyldigheterna.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning bör tillräckliga resurser anvisas för objekt som medför särskild risk så att skyldigheterna i anslutning till dem ska kunna skötas till alla delar. Detta är särskilt viktigt med tanke på hanteringen av risker och hot i området. Behovet framhävs framför allt i områden där det finns ett stort antal sådana objekt. För närvarande har till exempel Kymmenedalens

välfärdsområde betydande utmaningar med att uppfylla skyldigheterna i anslutning till externa räddningsplaner, vilket är beaktansvärt på grund av det stora antalet objekt i området.

Regionförvaltningsverket anser att inrikesministeriets anvisningar som styr utarbetandet av externa räddningsplaner och övningarna kräver en partiell uppdatering. Behov av anvisningar och en uppdatering av tillsyns- och utvärderingsmaterialet återspeglas i det dagliga tillsynsarbetet. En uppdatering utifrån observationerna skulle i fortsättningen möjliggöra en allt smidigare och mer ändamålsenlig process för tillsynsobjekten och övervakarna.

Slutsatser:

- Det finns inte ett tillräckligt kunskapsunderlag för en helhetsbedömning av planerna för räddningsverksamheten. Områdenas planhelheter skiljer sig så pass mycket från varandra att det inte är möjligt att bedöma planerna enligt deras innehåll.
- De externa räddningsplanerna för objekt som medför särskild fara som helhet har i flera områden otillräckliga resurser för verksamheten. En del av områdena klarar för närvarande inte av skyldigheterna i anslutning till helheten. Detta är oroväckande med tanke på hanteringen av risker och hot i området.
- En noggrannare styrning av innehållet i räddningsväsendets planer behövs om man strävar efter en enhetligare planhelhet på riksnivå.

5 Frivilligarbete inom räddningsväsendet

Avtalsbrandkårer och andra organisationer och personer kan anlitas för att bistå räddningsväsendet i utbildnings-, rådgivnings- och upplysningsuppgifter och räddningsverksamhet. Velfärdsområdet beslutar i vilken omfattning det anlitar frivilliga för att producera räddningsverksamhetens tjänster.

Utöver avtalsbrandkårerna kan även andra aktörer, såsom sjöräddningsföreningars enheter, frivilliga räddningstjänsten, räddningsbranschens förbund, räddningshundar samt radioamatörer och andra organisationer och föreningar som grundar sig på frivilligverksamhet, anlitas för att bistå i räddningsväsendets uppgifter. Som ett nytt initiativ till avtalsbaserat samarbete kan man lyfta fram avtalet som ingåtts i Norra Karelen med den regionala föreningen för maskinföretagare.

I velfärdsområdenas redogörelser behandlades i avsnittet om frivilligverksamhet i huvudsak ärenden som gällde avtalsbrandkårsverksamheten. I en del av redogörelserna presenterades också användningen av andra frivilliga i korthet. Avtalsbrandkårerna deltar i regel i uppdrag inom räddningsverksamhet och säkerhetskommunikation. Västra Nylands velfärdsområde hade som enda område angett uppgifterna i detta kapitel som sekretessbelagda.

5.1 Anlitande av avtalspersonal, personal i bisyssla och frivilligarbete i produktionen av räddningsväsendets tjänster

Heltidsanställda samt personal i bisyssla och avtalspersonalen skötte tillsammans 34 procent av räddningsverksamhetens uppdrag 2024 (cirka 37 000 uppdrag). Av räddningsverksamhetens uppdrag sköttes 14 procent (cirka 15 000 uppdrag) enbart av personal i bisyssla och avtalspersonal.

Enligt velfärdsområdenas redogörelser är avtalsbrandkårerna centrala för produktionen av räddningsväsendets tjänster i hela landet. Brandkårernas betydelse framhävs särskilt i glesbygden, men också i städerna är räddningsverkens verksamhet beroende av avtalsbrandkårerna. Till exempel enligt Västra Nylands velfärdsområde har resursbristen bland den ordinarie personalen ökat behovet av att förlita sig på avtalsbrandkårer för att producera tjänster. På många ställen skulle aktionsberedskapstiderna utan avtalsbrandkårernas insats vara klart längre än i nuläget och räddningsväsendets tjänster skulle i detta avseende inte genomföras som närtjänster.

I redogörelserna lyfter man också fram utmaningar i anslutning till avtalsbrandkårernas kapacitet. Avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar varierar från område till område, och i synnerhet tillgången på personal, personalens engagemang och utbildningens tillräcklighet orsakar oro. Det finns också regionala skillnader i hur tidsenliga materielen och lokalerna är. Dessutom

har avtalsbrandkårernas rekrytering försvårats i synnerhet på mindre orter, vilket försämrar tryggheten av servicenivån på lång sikt.

5.2 Främjande av personal i bisyssla, avtalsbrandkårernas personal och frivilligarbete inom räddningsväsendet

Räddningsväsendets myndigheter ska i mån av möjlighet främja verksamhetsförutsättningarna för frivilliga organisationer som anlitas i räddningsväsendets uppgifter. Främjandet av de frivilliga organisationernas verksamhetsförutsättningar omfattar ekonomiskt stöd, utbildningsstöd eller annat samarbete med de frivilliga organisationerna. Åtgärderna ska synas som mål och åtgärder som antecknats bland annat i räddningsverkens verksamhetsplaner.

Helsingfors nämner i sin redogörelse att räddningsverket har inlett ett projekt som producerar en strategi och verksamhetsplan för avtalsbrandkårsverksamheten för tio år framåt. Projektet kommer att slutföras före utgången av 2025. I Egentliga Finland genomfördes 2021 och 2022 ett utvecklingsprojekt för frivilliga brandkårer där man föreslog åtgärder för att utveckla frivilligverksamheten. Under året inleddes ett projekt för att inleda åtgärder. Motsvarande utvecklingsprojekt har pågått också i Egentliga Tavastland och Päijänne-Tavastland 2024.

Enligt områdena är de största allmänna utmaningarna för främjandet av frivilligverksamheten bristen på aktiva medlemmar i avtalsbrandkårerna samt anpassningsåtgärdernas ekonomiska konsekvenser.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning står alla räddningsverk för närvarande inför gemensamma problem i fråga om avtalsbrandkårernas kapacitet. I områdena har man inlett olika projekt för att utveckla avtalsbrandkårsverksamheten. För att lösa gemensamma problem i fortsättningen bör man sträva efter att lösa frågorna genom ökat samarbete mellan områdena samt utarbeta långsiktiga planer för att främja verksamheten. Till exempel Helsingfors lyfter i sin redogörelse fram en långsiktig utvecklingsplan för avtalsbrandkårsverksamheten som sträcker sig tio år framåt.

Genom målmedvetna åtgärder säkerställer man att utvecklingen har ett mål och att det uppstår ett kontinuum mellan olika utvecklingsprojekt som nu är separata. Dessutom är det på lång sikt möjligt att skapa en riksomfattande bild av vilka åtgärder olika områden nu vidtar för att utveckla verksamheten och till vilka delar man kan samarbeta om dem. Ett tätare och planmässigt samarbete mellan områdena behövs till exempel vid rekryteringen av avtalsbrandkårister.

5.3 Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar

För rökdykare och andra personer som utför motsvarande tungt arbete ska det, när de hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal, ordnas sådana hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i lagen om företagshälsovård och andra förebyggande tjänster när dessa personer inte har rätt till företagshälsovård på grund av anställningsförhållande. Med förebyggande tjänster och hälsoundersökningar avses att förebygga och bekämpa hälsorisker och sanitära olägenheter som följer av arbete som hör till räddningsverksamheten och av arbetsförhållandena samt att skydda och främja personernas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa.

Enligt områdenas redogörelser finns det i vissa områden brister i genomförandet av hälsoundersökningar och det finns regionala skillnader i hur omfattande de är. I en del av områdena har man inte kunnat genomföra hälsoundersökningarna enligt planerna och i praktiken blir undersökningarna ofta ogjorda, eller så görs de endast för en del av avtalsbrandkåristerna. I bakgrunden finns både resursbrist och oklarheter i ansvarsfördelningen. I alla områden är det inte klart och enhetligt om räddningsverket eller välfärdsområdet ordnar undersökningarna eller om ansvaret i praktiken ligger hos avtalsbrandkåristen själv.

I vissa områden har man dock främjat genomförandet av hälsoundersökningar till exempel genom att samarbeta med företagshälsovården, ordna undersökningar centraliserat med vissa intervaller eller genom att införa en modell där avtalsbrandkåristerna själva kan söka sig till undersökningar på räddningsverkets bekostnad.

Nationellt har förebyggande tjänster och hälsoundersökningar inte i alla områden riktats till hela avtalspersonalen, utan till personer som utför räddningsdykning. En del av områdena lyfter fram att ett omfattande ordnande begränsas för närvarande av det dåliga ekonomiska läget. En del områden har planer på att utvidga hälsoundersökningarna.

Regionförvaltningsverket bedömer att hälsoundersökningarna av avtalsbrandkåristerna inte genomförs på ett heltäckande eller jämlikt sätt. Detta hotar också arbetssäkerheten, eftersom arbetet är fysiskt krävande och uppföljningen av hälsotillståndet är en central del av arbetssäkerheten och säkerställandet av funktionsförmågan.

5.4 Utbildning av personal i bisyssla och avtalspersonal

Av personer i bisyssla och de personer som hör till avtalsbrandkårer eller till andra sammanslutningar som ingått avtal krävs utbildning i enlighet med Räddningsinstitutets läroplan för deltagande i räddningsverksamheten.

Utifrån välfärdsområdenas redogörelser har områdena noterat utbildningens betydelse och utbildning ordnas regelbundet. Till exempel har grundutbildning och fortbildning tillhandahållits via räddningsverkens egna arrangemang, regionala kurser, räddningsbranschens förbund och Räddningsinstitutets kursutbud. Positiva exempel är också att övningar har ordnats tillsammans med den ordinarie personalen, vilket stöder en enhetlig kompetens och samarbetsförmågan. I vissa områden har man dessutom satsat på ungdomsavdelningar, vilket har ansetts vara en viktig kanal för att utbilda och engagera framtida avtalsbrandkårister.

Samtidigt kan man dock tydligt se de riksomfattande bristerna. Utmaningar finns särskilt i fråga om tillgången på utbildning och det knappa antalet utbildningar samt problem med tidsanvändningen. Många som hör till avtalspersonalen har inte möjlighet att obehindrat delta i utbildning på grund av samordningen av arbets- och familjelivet. Dessutom varierar utbildningens kvalitet och innehåll enligt område och man har inte överallt kunnat tillhandahålla tillräckligt med fortbildning eller kurser för att få specialkompetens.

Utbildningsutmaningarna gällde särskilt utbildningen i rökdykning och släckningsteknik. I och med det nya utbildningssystemet förutsätter rökdykningen en kurs i släckningsteknik, vilket har ökat behovet av kompetenta utbildare och ställvis begränsat utbildningskapaciteten. I vissa områden försämrade samarbetsförfaranden, omorganisationer och personalminskningar genomförandet av utbildningarna och på många ställen har det visat sig vara svårt att rekrytera nya avtalspersoner som uppfyller behörighetsvillkoren.

De knappa utbildningsresurserna och beroendet av Räddningsinstitutets utbud fördröjer kompetensutvecklingen. I vissa områden är avtalsbrandkårernas utbildningsbehov klart större än utbudet. Egentliga Finland lyfte i sin redogörelse fram att det i synnerhet i de svenskspråkiga områdena i skärgården är nödvändigt att utveckla den svenskspråkiga utbildningen.

Regionförvaltningsverket bedömer att utbildning genomförs, men att den inte är jämlik eller systematisk överallt. God praxis finns och det är nödvändigt att sprida den på riksnivå. För att trygga framtiden behövs mer resurser, mer flexibla utbildningsformer samt en tätare integration av dem i utbildningen av den ordinarie personalen och avtalspersonalen.

Slutsatser:

- Räddningsverken utmanas för närvarande av gemensamma problem beträffande avtalsbrandkårernas kapacitet. Olika utvecklingsprojekt har inletts, men de är inte systematiska och långsiktiga mål saknas inom flera områden.
 - I flera områden pågår olika projekt för att främja personalen i bisyssla, avtalsbrandkårens personal och frivilligverksamheten. En utmaning som delas av flera områden är avsaknaden av aktiva avtalsbrandkårister.
 - Hälsoundersökningarna av avtalsbrandkårister genomförs inte heltäckande eller jämlikt.
 - Utbildning för personal i bisyssla och avtalspersonal genomförs, men den är inte jämlik eller systematisk överallt. God praxis finns och det är nödvändigt att sprida den på riksnivå.
-

6 Befolkningsskyddstjänster

Räddningsväsendets myndigheter ska enligt räddningslagen med tillräckliga planer och förberedelser förbereda sig på att sköta befolkningsskyddsuppgifter som hör till deras verksamhetsområde. Befolkningsskyddstjänster är bland annat

- planering av befolkningsskyddsberedskapen
- samordning av planerna för befolkningsskyddsuppgifter som räddningsväsendets myndigheter ansvarar för
- fastställande av välfärdsområdets befolkningsskyddsorganisation
- reservering av personal som behövs för befolkningsskyddsuppgifter
- utbildning av befolkningsskyddets lednings- och specialpersonal
- ordnande av ledningslokaler och andra förutsättningar för räddningsverksamheten under undantagsförhållanden
- samarbete med kommunerna.

Syftet med detta kapitel är att bedöma det uppgiftsspecifika behovet av och tillgången till befolkningsskyddstjänster samt behovet av att utveckla tjänsterna.

Uppgifterna om beredskapen för befolkningsskydd varierade mycket till sitt innehåll och därför är det svårt att skapa en enhetlig riksomfattande bild av beredskapen för befolkningsskydd. Dessutom är termen beredskap flerdimensionell och det är inte alltid tydligt när man avser beredskap för befolkningsskydd, organisationens egen beredskap eller mer allmänt beredskapsplanering.

Allmänt taget kan man dock konstatera att den förändrade säkerhetsmiljön har medfört många nya krav på helheten. Förändringen i verksamhetsmiljön har identifierats på ett enhetligt sätt, vilket har medfört en skärpning i verksamheten, uppdaterade planer samt övningar. Planeringen av beredskapen har för sin del förändrats i och med att räddningsväsendet har blivit en del av välfärdsområdena. Även om det också medför stora skillnader i hur räddningsverkets resurser utnyttjas inom välfärdsområdet.

6.1 Planering av kapaciteten för befolkningsskyddsberedskap

Räddningsväsendets myndighet i välfärdsområdet sörjer för utarbetandet och uppdateringen av de planer som befolkningsskyddsberedskapen förutsätter och för de resurser som behövs för skötseln av uppgifterna.

Behoven i planeringen av befolkningsskyddsberedskapen har på riksnivå påverkats avsevärt av det förändrade säkerhetsläget. Samtidigt utmanas planeringen och utvecklingen av kapaciteten av ekonomiskt svåra tider. Även om det ökade samarbetet i och med samarbetsområdena kräver resurser kan effekterna som det medför ändå till största delen bedömas vara positiva. I planeringen av beredskapen för befolkningsskydd kan man observera stora skillnader mellan områdena. På riksnivå finns det befolkningsskyddsplaner i de flesta områden och de har integrerats i det mer omfattande beredskapsarbetet, men på många ställen framskrider genomförandet rent konkret mycket begränsat.

De resurser som anvisats för planeringen av befolkningsskyddet är i flera områden mycket knappa och personalens specialkompetens för dessa uppgifter är begränsad. Utbildning och övningar ordnas, men deras antal och omfattning är inte enhetliga och alla områden kan inte trygga en tillräcklig kompetensnivå särskilt för uppdrag under undantagsförhållanden. Ledningsarrangemangen och uppgiftsfördelningen inom befolkningsskyddet har definierats på många ställen, men det finns fortfarande brister i det praktiska genomförandet. De största bristerna gäller systemets kompatibilitet med system som andra myndigheter och aktörer använder.

Centrala riksomfattande utvecklingsbehov är i synnerhet en systematisk kartläggning av skyddsrummens skick och antal, säkerställande av finansieringen för renoveringar, fler utbildningar och övningar samt ett stärkande av tydliga verksamhetsmodeller och ansvar. På nuvarande nivå är planeringen av befolkningsskyddsberedskapen inte tillräcklig. För att uppnå en tillräcklig nivå krävs betydande tilläggsåtgärder i fråga om såväl infrastruktur och kompetens som resurser.

En betydande del av områdena rapporterade fortfarande om samma utmaningar som året innan: skyddsrummens skick varierar, finansieringen är knapp och tillgången till specialkompetens är begränsad. I många områden är utvecklingen långsam och framstegen syns främst som preciseringar på plannivå och inte ännu som konkreta förbättringar av infrastruktur eller resurser. Resurserna som anvisats för helheten är ställvis så svaga att även enskilda personers avgång påverkar organisationens kapacitet. Å andra sidan har en del av områdena meddelat att resurserna är tillräckliga och en del att de har fått mer resurser.

Till exempel i Egentliga Tavastland och Östra Nyland riktas en betydande del av räddningsverkets beredskapsresurser till hela välfärdsområdets

beredskapsuppgifter. Då finns det små resurser kvar för räddningsverkets egen befolkningsskyddsberedskap.

Att få de uppgifter som behövs för att bedöma krigstida hot var fortfarande mycket svårt i flera områden. Det är något som man på riksnivå måste hitta en lösning på så snart som möjligt. Närmare uppgifter om orsaker som försvårar tillgången till uppgifter har inte meddelats.

Regionförvaltningsverket bedömer att planeringen av befolkningsskyddsberedskapen går i rätt riktning, men jämfört med året innan har en förändring skett närmast i preciseringen av planerna och inte i det praktiska genomförandet av dem.

6.2 Samordning av planerna för befolkningsskyddsuppgifter som räddningsväsendets myndigheter ansvarar för

Räddningsväsendets myndighet i välfärdsområdet sörjer för samordningen av verksamheten och planerna med beaktande av samarbetsbehoven och samarbetsavtalen.

På riksnivå har samordningen av planerna för de befolkningsskyddsuppgifter som räddningsväsendets myndigheter ansvarar för framskridit, men den pågår fortfarande i en stor del av landet. I många områden fokuserade arbetet efter välfärdsområdesreformen på en intern samordning av branscher, och den externa samordningen med andra myndigheter fördröjdes.

De beredskapsbesiktningar som genomfördes 2023 påskyndade planeringen, men till exempel beredskapsplanerna är aktuella endast i få områden och man har väntat på anvisningar särskilt angående krigstida hotbedömningar.

På riksnivå är samordningen ojämn. Till exempel i Helsingfors har samordningen bedömts vara tillräcklig och en samarbetsgrupp för befolkningsskyddet har tillsatts, medan den egentliga samordningen bara har inletts i en del av områdena. I Egentliga Finland har säkerhetsforumet och dess prognosgrupp utsetts till en samarbetsgrupp och den framskrider i rätt riktning. I Egentliga Tavastland stöder sig arbetet ännu på observationer från övningar och pågående uppdateringar.

Samordningen stöds för sin del av statsrådets förordning (570/2024), som förpliktar till att tillsätta en samarbetsgrupp för befolkningsskyddet som ett regionalt samordningsforum. Flera områden rapporterar att grupper har tillsatts och att verksamheten inleds under 2024–2025, men det finns fortfarande områden som inte har inletts det samarbete som krävs. Dessa områden bör tillsätta en grupp och inleda samarbetet så snart som möjligt.

I redogörelserna konstateras också att samarbetsområdets ökade samarbete främjar befolkningsskyddsberedskapen som helhet. Vissa områden rapporterade att det samarbete som förordningen förpliktar till förutsätter mer planeringsresurser.

Brister i samordningen förekommer särskilt i fråga om resursernas tillräcklighet, etablering av gemensamma förfaranden samt i den praktiska testningen av planerna. I områdenas redogörelser nämns att lokala försvarsövningar och beredskapsövningar är viktiga när man övar samordningen.

6.3 Fastställande av välfärdsområdets

Räddningsväsendets myndighet i välfärdsområdet sörjer för utarbetandet och uppdateringen av planerna för befolkningsskyddsorganisationens personal (personal i huvud- och bisyssla samt avtalsbrandkårernas personal), material och lokaler.

befolkningsskyddsorganisation

Utifrån välfärdsområdenas redogörelser har fastställandet av befolkningsskyddsorganisationen framskridit, men den genomförs ojämnt på riksnivå. I denna fråga har stora aktörer kommit längst. Till exempel i Helsingfors, Mellersta Finland och Birkaland har befolkningsskyddsorganisationen fastställts och uppdaterats och inga betydande brister har konstaterats. I flera områden framhävs dock de knappa personalresurserna som en utmaning.

Samtidigt pågår fastställandet av organisationen fortfarande eller är bristfällig i flera områden. Till exempel i Österbotten har man observerat betydande brister i fastställandet och regionförvaltningsverket har meddelat ett föreläggande att åtgärda bristerna. Inte heller i Satakunta har man separat fastställt någon befolkningsskyddsorganisation för räddningsväsendet.

6.4 Reservering av personal, materiel och lokaler som behövs för befolkningsskyddsuppgifter

Räddningsväsendets myndigheter i välfärdsområdet ansvarar för principerna för reservering av personal och lokaler för befolkningsskyddsorganisationen och tidsintervallet för uppdateringen. Den omfattar personal i huvudsyssla, bisyssla samt avtalsbrandkårer.

På riksnivå har reserveringen av personal, materiel och lokaler som behövs för befolkningsskyddsuppgifter framskridit, men den genomförs ojämnt. En del områden har strukturellt sett fått reserveringarna i skick och uppdaterar dem regelbundet, medan en del har bristfälliga eller delvis föråldrade reserveringar. Vissa områden har meddelat att VAP-personreserveringarna uppdateras regelbundet och att reserveringar har gjorts på en tillräcklig nivå. I områdena har knappt några personreserveringar utanför den egna organisationen gjorts. Lokalreserveringarna har i vissa områden samordnats med Försvarsmakten.

Allmänt taget ses behovet av ett riksomfattande reserveringsdatasystem som ett utvecklingsbehov.

En gemensam utmaning för flera områden är särskilt reserveringen av avtalsbrandkårister och lokaler. En utmaning som också lyfts fram är att det reserverade antalet personer är otillräckligt i förhållande till det planerade behovet.

Regionförvaltningsverket bedömer att i bästa fall har vissa områden reserveringar, verksamhetsmodeller och uppdateringscykler och att de testats. I en del av landet pågår däremot genomförandet av reserveringarna fortfarande och de kräver planering. Grundstrukturen för personalreserveringar har etablerats, men för att säkerställa den riksomfattande funktionsförmågan behövs systematik särskilt i fråga om lokalreserveringar och tillgången till avtalsbrandkårister samt gemensam registrering av reserveringsuppgifter. Det finns inga nationellt enhetliga anvisningar för reservering av maskiner och lokaler. Bristen har lyfts fram redan tidigare år, men regionala lösningar ersätter inte riksomfattande anvisningar.

6.5 Utbildning av befolkningsskyddets lednings- och

Lednings- och specialpersonalen inom befolkningsskyddet ska ha tillräcklig kompetens för att sköta de befolkningsskyddsuppgifter som räddningsväsendets myndigheter ansvarar för. Fastställandet av utbildning, introduktion och upprätthållande av kunskaper som krävs för kompetensen och de åtgärder som planerats på basis av detta bildar utbildningsprogrammet för befolkningsskydd.

specialpersonal

Enligt välfärdsområdenas redogörelser har utbildningen av befolkningsskyddets lednings- och specialpersonal genomförts ojämnt och delvis otillräckligt. Endast i en begränsad del av områdena bedöms utbildningsnivån vara tillräcklig. På många ställen återspeglas den bristfälliga planeringsgrunden direkt i utbildningens omfattning och rollspecifika kompetensbehov har inte identifierats till alla delar. Utbildningen är ofta splittrad, övningar ordnas sällan och en regelbunden utbildningsplanering och systematisk uppföljning saknas. Resursbegränsningarna och bristen på ett enhetligt utbildningsprogram i befolkningsskydd framhävs, likaså behovet av ett utbildningsregister och indikatorer med vilka utfallet och effektiviteten kan följas upp. Dessutom bör utbildningens koppling till lednings- och lägesbildaarrangemangen samt ledningsförmågan under undantagsförhållanden stärkas för att kompetensen ska realiseras i en operativ beredskap.

Enligt välfärdsområdenas redogörelser är en central fråga oklarheten i om utbildningen av lednings- och specialpersonal inom befolkningsskyddet även omfattar annan personal än räddningsverkets egen personal. I flera redogörelser har områdena i regel behandlat utbildningshelheten ur räddningspersonalens

perspektiv. Med tanke på systemets funktion är det viktigt att lednings- och specialpersonalen behandlas som en del av hela befolkningsskyddsorganisationen och att man därmed beaktar utbildningen av hela organisationen. I organisationen finns sannolikt personer i betydande roller till exempel från kommunen eller välfärdsområdet.

De viktigaste utvecklingsbehoven i anslutning till utbildningshelheten är ett enhetligt och rollspecifikt fastställt utbildningsprogram i befolkningsskydd samt dess årliga uppdatering i alla områden. Dessutom bör det i fortsättningen finnas regelbundna, sektorsövergripande övningar (ledning, evakuering, befolkningsförflyttningar, CBRNE, rasräddning) och en systematisk förankring av det man lärt sig. På riksnivå behövs ett utbildningsregister och indikatorer för uppföljning, tillräckliga resurser samt möjlighet att genomföra utbildningen centraliserat på samarbetsområdesnivå. Det är också nödvändigt att ordna stöd för det riksomfattande lednings- och lägesbildssystemet så att utbildningen och ledningsförmågan är kopplade till varandra.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning har grunden för utbildningarna etablerats på många ställen och framskrider väl i vissa områden, men en jämn kvalitet uppfylls ännu inte på riksnivå. Utan ett enhetligt utbildningsprogram, registrerad uppföljning och återkommande gemensamma övningar förblir utbildningens omfattning och genomslagskraft splittrad. Till exempel fastställer Västra Finlands samarbetsområde tillsammans enhetliga utbildningsprofiler för sin personal och utbildningar kommer att genomföras gemensamt och centraliserat.

6.6 Ordnande av ledningslokaler och andra förutsättningar för räddningsverksamheten under undantagsförhållanden

Förutsättningarna för ledningen av räddningsväsendets myndigheter under undantagsförhållanden ska säkerställas. Detta omfattar

- en plan för ledning under undantagsförhållanden, inklusive uppdatering av planen och introduktion i planen
- fastställande av lokaler, tillfälliga lokaler och skyddsrum, som behövs för lednings- och kommunikationsfunktionerna samt avtal om lokalernas underhåll
- fastställande av de datasystem och reservsystem för dem som behövs i lednings- och kommunikationsfunktionerna samt avtal för underhållet av systemen.

Enligt välfärdsområdenas redogörelser finns det en grundstruktur för ledningen av räddningsverksamheten under undantagsförhållanden. I de flesta områden finns en läges- och ledningscentral som är bemannad dygnet runt och lägescentraler för samarbetsområdena har tagits i bruk under 2025, vilket stärker lednings- och stödtjänsterna.

Samtidigt är dock reservlednings- och reservlokallösningarna samt skyddade ledningslokaler, reservkraft och kommunikationsförbindelser fortfarande ställvis halvfärdiga. I flera områden stöder sig verksamheten under undantagsförhållanden i första hand på lokaler och materiel under normala förhållanden, även om alternativa lokaler har kartlagts. I vissa områden konstateras det att skyddsrummen och de tillfälliga lokalerna är tydligt bristfälliga, vilket begränsar beredskapen för långvariga eller omfattande störningar. Som utvecklingsbehov betonas regelbunden testning av ledningslokaler och ledningsarrangemang genom övningar för att planerna ska nå den nivå och praxis som lagen förutsätter. En del av områdena har meddelat att ledningen kan genomföras vid behov i skyddsrummen och att området inte lämnar ut närmare uppgifter om saken.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning ordnas ledningslokaler på ett ojämnt sätt och en del av välfärdsområdena har betydande brister angående dessa.

6.7 Beredskapssamarbete med kommunerna

I beredskapen för befolkningsskydd samarbetar man med kommunerna. Samarbetet omfattar samarbetsstrukturer, verksamhetsmodeller och det informationsflöde som samarbetet förutsätter. Övrigt samarbete i anslutning till beredskapen är till exempel stöd för kommunernas beredskapsplanering.

Enligt välfärdsområdenas redogörelser är samarbetet med kommunerna fortfarande relativt splittrat i den övergripande befolkningsskyddsberedskapen. I allmänhet finns det stora skillnader mellan områdena i fråga om samarbetsstrukturer, verksamhetsmodeller och ordnande av informationsutbyte. Därför är det svårt att skapa en enhetlig riksomfattande bild. I flera områden stöds kommunerna med vedertagen praxis i anslutning till beredskapen. Samarbetet med kommunerna upplevs i allmänhet som smidigt när personerna känner varandra sedan tidigare. Samtidigt begränsas stödet till kommunerna i viss mån av de knappa resurserna.

I en del av områdena framkommer det att informationsutbytet är ojämnt, rapporteringssätten inte är enhetliga och att beredskapsövningar med de kommunala sektorerna genomförs alltför sällan.

Gemensamt för flera områden är att lägesbilden för skyddsrum och uppgifterna om skyddsrummens skick och användbarhet på många ställen är bristfälliga, att rollerna och ansvaren inte bildar tydliga uppgifter och att det saknas finansierings- eller prioriteringsmodeller för renoveringar.

Ett centralt utvecklingsbehov är att förtydliga ledningsstrukturen för beredskapen mellan kommunen och räddningsverket. Detta skulle förutsätta en gemensam lägesbild och ett gemensamt register över skyddsrum, överenskomna ibruktagnings- och evakueringsprocesser, på förhand överenskomna lokaler och avtal, på förhand överenskommen kommunikation samt ett regelbundet

övningsprogram där kommunens ledning och sektorer övar tillsammans med räddningsväsendet. Dessutom behövs enhetliga förfaranden för bedömning av skyddsrummens skick och prioritering av renoveringar samt för allokering av finansiering.

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning finns det en etablerad grund för samarbetet, men för att skydda befolkningen under alla förhållanden måste samarbetet mellan kommunen och räddningsverket stärkas genom systematiska strukturer, gemensamma indikatorer och upprepade gemensamma övningar.

Slutsatser:

- Planeringen av befolkningsskyddsberedskapen går i rätt riktning, men jämfört med året innan har en förändring skett närmast i preciseringen av planerna och inte i det praktiska genomförandet av dem.
- Fastställandet av befolkningsskyddsorganisationen har framskridit jämfört med året innan, men genomförs ojämnt på riksnivå.
- Reservering av personal, materiel och lokaler som behövs för befolkningsskyddsuppgifter genomförs i en del av områdena. Reserveringar, verksamhetsmodeller och uppdateringscykler finns och har testats. I en del av landet pågår däremot genomförandet av reserveringarna fortfarande och de kräver planering. Det finns inga nationellt enhetliga anvisningar för reservering av maskiner och lokaler.
- Utbildning av lednings- och specialpersonal inom befolkningsskyddet genomförs på många ställen och framskrider väl i vissa områden, men en jämn kvalitet uppfylls ännu inte på riksnivå.
- De flesta områden har en grundstruktur för ledningslokalerna, men ledningslokaler ordnas på ett ojämnt sätt och en del av välfärdsområdena har betydande brister angående dessa.
- Samarbetet med kommunerna grundar sig ofta på fungerande relationer på personnivå, men ett systematiskt samarbete förutsätter särskilt mer systematiska strukturer och återkommande gemensamma övningar.

7 Kvaliteten på räddningsväsendets tjänster och behovet av att utveckla dem

7.1 Uppnåendet av de riksomfattande mål som statsrådet fastställt för organiseringen av ett högklassigt räddningsväsende i välfärdsområdet

7.1.1 Mål 1: En likvärdig och högkvalitativ servicenivå inom räddningsväsendet tillgodoses både regionalt och på riksnivå

Regionförvaltningsverket bedömer att likvärdigheten och kvaliteten på servicenivån varierar betydligt mellan olika områden. De största skillnaderna gäller aktionsberedskapstiderna, räddningsverksamhetens kapacitet, tillsynsresurserna, säkerhetskommunikationens räckvidd samt befolkningsskyddsberedskapen. På många områden är riktningen positiv, men för att målet ska uppnås till fullo krävs en systematisk och målmedveten utveckling av verksamheten.

Säkerhetskommunikationen når på många ställen befolkningen i stor utsträckning, men kommunikationsmetoderna varierar enligt område, vilket medför skillnader i slagkraften. I fortsättningen bör man se till att olika målgrupper nås på ett mångsidigt sätt och utveckla mätningen av säkerhetskommunikationens slagkraft.

I vissa områden ligger tillsynsarbetets mängd och omfattning klart under behovet, vilket försämrar likvärdigheten i det förebyggande arbetet. Antalet brandsyner som planeras och genomförs varierar stort och den tillgängliga informationen räcker inte till för att förklara skillnaderna. I fortsättningen behövs en noggrannare granskning av tjänsterna för förebyggande av olyckor och resursanvändningen.

Den första enhetens aktionsberedskap har förbättrats i många områden, men beredskapstiderna för större formationer överskrids ofta, särskilt i glesbefolkade områden. Rusningstopparna i städerna och de långa avstånden i glesbygder upprätthåller ojämlikheten. På vissa stationer är rökdykningsberedskapen fortfarande svag.

Antalet personer i bisyssla och uttryckningsaktiviteten har minskat i vissa områden, vilket försämrar servicenivån. Det finns stora skillnader i personalens behörighet och upprätthållandet av specialkompetensen och utbildningsresurserna är begränsade på många ställen.

Reparationsskulden för materiel och infrastruktur ökar i flera områden och kan på lång sikt försämma servicenivån. Motiveringarna till investeringsplanerna varierar mycket i fråga om kvaliteten.

Beredskapen för befolkningsskydd förverkligas inte på lika villkor mellan områdena. Gemensamt för alla är de knappa resurserna för planeringen av befolkningsskyddet, men en del av områdena har börjat avveckla planeringsskulden klart snabbare än andra.

Det är inte möjligt att göra en heltäckande bedömning av räddningsväsendets servicenivå på riksnivå, eftersom kvaliteten och omfattningen på den information som områdena lämnat varierar.

7.1.2 Mål 2: Räddningsväsendet förfogar över tillräckliga personresurser samt en kompetent och välmående personal

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning finns det skillnader mellan områdena i fråga om antalet anställda och deras kompetens beträffande räddningsväsendets personalresurser på riksnivå. De centrala utmaningarna gäller rekrytering av personal, upprätthållande av specialkompetens och tillgång till avtalsbrandkårer. I många områden uppfylls inte en tillräcklig personalmängd särskilt när det gäller personal i bisyssla och avtalsbrandkårer, och i stora städer finns det också brister i ordinarie personal. I vissa områden förblir personalomsättningen hög.

Personalens grundläggande kompetens är i regel på en god nivå, men det finns betydande regionala skillnader i rökdyknings-, kemikaliebekämpnings- och ytbärgningsberedskapen. Utbildningsresurserna är på många ställen begränsade, vilket också begränsar ordnandet av fortbildning och övningar. Det finns inte alltid tillräckliga strukturer eller tillräcklig uppföljning för att upprätthålla kompetensen hos ordinarie personal och avtalspersonalen. Företagshälsovårdstjänsternas täckning och tillgänglighet varierar: arbetshälsan följs upp regelbundet, men åtgärdernas effektivitet rapporteras ojämnt.

Avtalsbrandkårerna utgör en betydande del av resurserna särskilt i glesbygden, men tillgången till dem och larmaktiviteten varierar. Ungdoms- och utbildningsavdelningarna fungerar på många ställen som bra rekryteringsvägar, men kontinuiteten tryggas inte överallt. Avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar och resurser utvärderas och utvecklas inte alltid systematiskt, även om deras roll är avgörande på små orter.

De ändringar som gjorts i ordnandet av befäls- och underbefälsutbildningen kommer att minska personalresurserna under de kommande åren, eftersom antalet personer som utexamineras minskar. Detta kommer att påverka tillgången till personal inom både räddningsverksamheten och förebyggandet av olyckor.

Enligt Arbetshälsoinstitutets utredning⁶ är arbetshälsan hos räddningsväsendets personal i regel bra, men branschen har betydande belastningsfaktorer som försämrar orken. Arbetet upplevs ofta som betydelsefullt och atmosfären i arbetsgemenskapen är på många ställen bra, men fysiskt och psykiskt tunga uppgifter, skiftarbete och brådskan orsakar belastning. Långa arbetsskift och oregelbundna arbetstider försämrar återhämtningen och den psykiska belastningen har ställvis ökat. Företagshälsovårdstjänsterna och stödet för arbetsförmågan upplevs i regel vara tillräckliga, men det finns regionala skillnader i tillgången till och inriktningen av dem. Utredningen betonar behovet av att särskilt satsa på stöd för återhämtning, hantering av psykisk belastning

⁶ Arbetshälsoinstitutet. Hur står det till med räddningsväsendets arbetshälsa 2023 och 2024? 2025.

och förebyggande arbete för arbetshälsan, så att personalens funktionsförmåga och branschens dragningskraft kan tryggas på lång sikt.

7.1.3 Mål 3: Räddningsväsendets förebyggande av olyckor är riskbaserat, likvärdigt och effektivt

Riskbaserat förebyggande av olyckor nämns i planeringen av verksamheten, men när man granskar helheten är den riskbaserade verksamheten inte övergripande inom produktionen av tjänster. Beslut om att producera eller låta bli att producera tjänster har ofta inte motiverats utifrån riskerna och hoten i området. Detta syns till exempel i att tillsynsskulden som uppkommit i vissa områden under flera år i följd och avvecklingen av skulden inte har föranlett några särskilda åtgärder. I säkerhetskommunikationen, styrningen och rådgivningen har riskbedömningen kommit längre.

I produktionen av tjänster för förebyggande av olyckor förverkligas jämlikheten på många ställen. Områdena strävar i regel att rikta tjänsterna på samma sätt. Visserligen inriktas tillsynen till exempel till bostadsfastigheter på mycket olika sätt i olika områden. I flera områden har säkerhetskommunikationen utökats och inriktats bättre än tidigare, men det finns fortfarande utvecklingsbehov i fråga om att nå grupper med särskilda behov, såsom äldre och personer med ett främmande språk som modersmål. Utfallet för tillsynsuppgifterna varierar från område till område. De planerade målen uppfylls på många ställen, men å andra sidan håller också stora skillnader på att utvecklas mellan områdena.

Det finns stora skillnader i brandutredningens omfattning och kvalitet och i vissa områden undersöks klart färre fall än i landet i genomsnitt. Trots god praxis och pågående utvecklingsprojekt, försvårar bristen på enhetliga verksamhetsmodeller och indikatorer bedömningen av effektiviteten.

Mätningen av effektiviteten har identifierats som ett riksomfattande utvecklingsbehov och kan ännu inte bedömas med tillgängliga uppgifter.

7.1.4 Mål 4: Räddningsväsendet förmår att omedelbart reagera på ett planerligt sätt i alla säkerhetssituationer, och det är en närservice på säkerhetsområdet även framöver

Regionförvaltningsverket bedömer att räddningsväsendet i regel har omedelbar förmåga att handla som planerat i olika säkerhetssituationer. Förmågan riskerar dock att försämrats under de närmaste åren och genomförandet sker inte helt jämlikt i hela landet. Aktionsberedskapstiderna för den första enheten uppfylls väl eller måttligt i många områden, men bildandet av större enheter och skötseln av uppgifter som kräver specialkompetens fördröjs särskilt i glesbygden. På riksnivå kan man observera att det redan ställvis finns brister i tillgången till exempelvis rökdykning, kemikaliebekämpning och ytbärgning. Föråldrad materiel och det glesare stationsnätet kan på lång sikt försämra den omedelbara funktionsförmågan. Räddningsväsendet fungerar fortfarande som en stark närservice för säkerheten, men i en del områden grundar sig tjänsten i allt högre grad på insatserna från avtalsbrandkårerna och personalen i bisyssla, vilket kan orsaka variationer i responstiderna och kompetensen.

Den operativa kapaciteten är i allmänhet god, men för att säkerställa tillgången till specialkompetens, modern materiel och regional jämlikhet behövs långsiktig resurs- och investeringsplanering.

7.1.5 Mål 5: Räddningsväsendets regionala och riksomfattande beredskap gör det möjligt att skydda befolkningen under alla omständigheter

Enligt regionförvaltningsverkets bedömning omfattar räddningsväsendets regionala och riksomfattande beredskap inte alla uppgifter som hör till befolkningsskyddet under alla förhållanden. I flera områden har planeringen av befolkningsskyddet och beredskapsåtgärderna framskridit, men det finns betydande brister i täckningen och resurserna. Skyddsrummens skick och användbarhet varierar avsevärt och en del uppfyller inte de nuvarande kraven utan renovering. Personalresurserna och specialkompetensen för befolkningsskyddsuppgifter är begränsade, vilket kan begränsa funktionsförmågan under omfattande störnings- och undantagsförhållanden. Det finns också utvecklingsbehov i fråga om befolkningslarmsystemens räckvidd och funktionssäkerhet samt beträffande beredskapsövningar.

Skillnaderna mellan områdena i beredskapsnivån är betydande och planeringen av en del av åtgärderna pågår fortfarande utan en konkret tidtabell. Det finns grundläggande beredskap i områdena, men det behövs brådskande och långsiktiga åtgärder för att säkerställa att befolkningsskyddet är heltäckande och att resurserna, infrastrukturen och systemen uppdateras.

7.1.6 Mål 6: Räddningsväsendet har aktiv och planmässig internationell verksamhet som anknyter till dess nationella strukturer

Räddningsväsendet samarbetar internationellt, vilket är kopplat till nationella strukturer, EU:s räddningsmekanismer och andra internationella samarbetsnätverk. Flera områden har deltagit i internationella utbildningar, övningar och expertutbyten, och en del av personalen deltar i internationella räddnings- och biståndsoperationer. Verksamhetens systematik varierar dock och i synnerhet kopplingen till de nationella strukturerna på internationell nivå är inte tydlig eller etablerad överallt. Utvecklingsbehoven är att i större utsträckning utnyttja internationell kompetens i utvecklingen av den inhemska verksamheten, förtydliga områdenas roller och ansvar samt reservera resurser för såväl deltagande som upprätthållande av kompetensen.

Regionförvaltningsverket bedömer att den internationella verksamheten till många delar är på en god nivå och kopplad till det nationella systemet, men dess effektivitet kan stärkas genom att öka samordningen mellan områdena, resursfördelningen och det systematiska utnyttjandet av inlärd praxis på nationell nivå. Som exempel kan nämnas en terrängbrandsformation som bildats av räddningsverken i Östra och Sydöstra Finland. I fråga om inrättandet, samordningen och underhållet av den kan man utnyttja goda verksamhetsmodeller.

7.1.7 Mål 7: Nationell planering, genomförande och utveckling av räddningsväsendets tjänster bygger på informationsledning och samordnad informationshantering

Man har gjort framsteg i genomförandet av målet, men en riksomfattande enhetlighet och systematik saknas ännu. I flera områden har betydelsen av informationsledning identifierats och information samlas in på ett mångsidigt sätt, men informationens kvalitet, jämförbarhet och aktualitet varierar. Avsaknaden av gemensamma datasystem och indikatorer är en tydlig brist, vilket försvårar analysen och utvecklingen på nationell nivå. En del områden utnyttjar aktivt analyser och uppföljning i beslutsfattandet, medan andra betonar mer traditionell rapporteringspraxis där utnyttjandet av information är mer begränsat. Utvecklingsbehov är i synnerhet att förbättra integrationen av informationssystemen, etablera enhetliga indikatorer och rapporteringsmodeller samt öka informationens öppenhet och användbarhet på alla nivåer.

Regionförvaltningsverket bedömer att en grund för informationsledning och en enhetlig informationshantering har etablerats men att helheten ännu inte fungerar enhetligt. Att säkerställa en riksomfattande jämförbarhet, gemensam praxis och ett effektivt utnyttjande av information bör vara en central utvecklingsriktning. De största områdena har rekryterat egna dataanalytiker för behandlingen av räddningsväsendets information. I dessa områden är utnyttjandet av information, planeringen av verksamheten och informationsledningen på en något bättre nivå än i andra områden.

7.1.8 Mål 8: Investeringar i räddningsväsendet stärker serviceproduktionens effektivitet

På grund av skillnaderna i välfärdsområdenas redogörelser är det svårt att skapa en enhetlig riksomfattande bild av sambandet mellan investeringar och effektivitet. Man kan dock konstatera att räddningsväsendets investeringar i regel stöder tjänsteproduktionens effektivitet, även om plannivån och investeringsmöjligheterna varierar från område till område. Endast en del av områdena strävar efter att basera investeringsplanerna på riskanalyser och verksamhetsmiljöns behov.

De ekonomiska begränsningarna och den växande reparationsskulden gör att utvecklingen i flera områden går långsammare, särskilt beträffande anskaffningar av fordon och utrustning samt totalrenoveringar av stationer, och kan på vissa ställen försämra den operativa funktionsförmågan. Långsiktiga investeringsplaner har utarbetats i flera områden, men finansieringens osäkerhet och kostnadsökningen försvårar genomförandet av dem. Som utvecklingsbehov betonas nationell samordning av investeringar, utnyttjande av gemensamma upphandlingar för att förbättra kostnadseffektiviteten samt prioritering av kritiska projekt.

Regionförvaltningsverket bedömer att investeringarna för närvarande ger ett bra stöd för tjänsteproduktionens effektivitet på många ställen, men att de knappa resurserna, reparationsskulden och regionala skillnaderna i investeringsförmågan utgör en betydande risk för att målen ska uppnås på lång sikt.

7.1.9 Mål 9: Räddningsväsendet har tydliga mekanismer för administration och styrning

I praktiken fungerar räddningsväsendets administrations- och styrningssystem men de bör ännu förtydligas och förenhetligas. Ansvar och rollerna mellan den nationella, regionala och lokala nivån har i huvudsak fastställts, men de praktiska styrnings- och beslutsprocesserna kan variera områdesvis, vilket orsakar skillnader i verksamhetsmodeller och tolkningspraxis.

På flera områden är den strategiska styrningen kopplad till planeringen av servicenivån och uppföljningen av verksamheten, men informationsunderlaget för styrningen och rapporteringen är inte tillräckligt enhetligt överallt. Administrationens tydlighet begränsas också av att en del av utvecklings- och beslutsprocesserna har decentraliserats utan helt enhetliga förfaranden. Som utvecklingsbehov framhävs ett smidigare samband mellan den riksomfattande styrningen och det regionala genomförandet, stärkande av enhetliga verksamhetsmodeller samt standardisering av rapporteringen och uppföljningen.

Regionförvaltningsverket bedömer att räddningsväsendets administrations- och styrningssystem förutsätter att de förtydligas och förenhetligas. Detta skulle förutsätta starkare enhetlig praxis, tätare samordning och utveckling av informationshanteringen.

7.2 Uppnående av de rekommendationer som man kommit överens om i förhandlingarna mellan inrikesministeriet och

Inrikesministeriet har ställt upp följande mål för 2023–2026:

1. Området ska fortsätta med att reformera verksamheten.
2. Antalet olyckor ska effektivt minskas och antalet bränder ska halveras före utgången av 2030. Velfärdsområdena ska i arbetet med att förebygga olyckor ägna uppmärksamhet åt att stärka kvaliteten och effektiviteten.
3. Velfärdsområdena ska förbättra sin aktionsberedskap i området till en nivå som motsvarar riskerna i verksamhetsmiljön.
4. Velfärdsområdenas räddningsväsenden ska säkerställa att resurserna och kompetensen för befolkningsskyddsberedskap är tillräckliga och används för att uppfylla lagstadgade uppgifter.
5. Velfärdsområdena ska fästa särskild vikt vid arbetshälsan och arbetssäkerheten inom räddningsbranschen.

velfärdsområdet inom velfärdsområdet

Tabell 9 Förändring i antalet bränder i förhållande till det uppställda målet. Omfattar alla bränder enligt välfärdsområde. Uppgifterna hämtade från Pronto 13.3.2025.

Område	Kontrollvärde (=2022)	Målnivå 2030	2023 (st.)	2023, % från målet vid jämn utveckling	2024 (st.)	2024, % från målet vid jämn utveckling
Södra Karelen	320	160	307	102 %	295	105 %
Södra Österbotten	563	282	512	97 %	592	120 %
Södra Savolax	334	167	336	107 %	358	122 %
Helsingfors	890	445	910	109 %	793	102 %
Östra Nyland	283	142	316	119 %	209	84 %
Kajanaland	197	99	167	90 %	199	115 %
Egentliga Tavastland	374	187	422	120 %	417	127 %
Mellersta Österbotten*	171	86	152	95 %	189	126 %
Mellersta Finland	523	262	559	114 %	592	129 %
Mellersta Nyland	844	422	854	108 %	805	109 %
Kymmenedalen	477	239	464	104 %	429	103 %
Lappland	617	309	636	110 %	640	119 %
Västra Nyland	824	412	883	114 %	809	112 %
Birkaland	1036	518	1009	104 %	976	108 %
Österbotten*	424	212	347	87 %	329	89 %
Norra Karelen	369	185	392	113 %	460	142 %
Norra Österbotten	853	427	862	108 %	902	121 %
Norra Savolax	570	285	525	98 %	662	133 %
Päijänne-Tavastland	496	248	515	111 %	529	122 %
Satakunta	691	346	584	90 %	603	100 %
Egentliga Finland	1083	542	1209	119 %	1088	115 %
Totalt	11939	5970	11961	107 %	11876	114 %
*Kronoby, Larsmo och Jakobstad har räknats in i kontrollvärdet för Österbotten						

1. Området ska fortsätta med att reformera verksamheten

Behovet av att förnya verksamheten har identifierats i nästan alla områden och främjas till exempel genom att utveckla organisationsstrukturen, verksamhetsmodellerna och informationsledningen. Flera områden har startat projekt i syfte att förbättra servicenivån, stärka den riskbaserade verksamheten och utnyttja digitaliseringen. Förnyelsearbetet framskrider dock i varierande grad och i vissa områden bromsar resursbristen tydligt utvecklingen. Utifrån den nuvarande lägesbilden utförs mycket konkret arbete för att uppnå målet, men det kräver kontinuerliga satsningar särskilt för att säkerställa enhetlig praxis och en långsiktig utveckling.

2. Antalet olyckor ska effektivt minskas och antalet bränder ska halveras före utgången av 2030. Velfärdsområdena ska i arbetet med att förebygga olyckor ägna uppmärksamhet åt att stärka kvaliteten och effektiviteten

I flera områden har man fäst uppmärksamhet vid att förebygga olyckor och minska antalet bränder, och säkerhetskommunikationen och tillsynen har riktats till riskgrupper. Att halvera antalet bränder fram till 2030 har dock konstaterats vara orealistiskt i flera områden och med den nuvarande takten kommer målet inte att uppnås på riksnivå. Tillsynsplanerna och brandutredning genomförs delvis väl, men omfattningen och mätningen av effektiviteten varierar, vilket försämrar möjligheterna att uppnå målet.

En del områden har dock exemplariskt inlett riktade åtgärder för att halvera antalet bränder. Till exempel har Satakunta räddningsverk under 2024 gjort en noggrannare uppföljning av alla bränder i området. Informationen från uppföljningen och slutsatserna om bränderna i området har delats inom organisationen så att de kan utnyttjas i förebyggandet av olyckor och i räddningsverksamheten. Dessutom har informationen delats i viss mån i sociala medier.

3. Förbättring av aktionsberedskapen

Utvecklingen av aktionsberedskapen framgår i redogörelserna till exempel i planer för att förnya stationsnätet och materielen samt i planer på att öka personalresurserna. Den första enhetens aktionsberedskap är på en tillräcklig nivå i många områden. Att larva formationer som kräver specialkompetens och större formationer är dock en utmaning särskilt i glesbygden. Den riskbaserade aktionsberedskapen förverkligas alltså ännu inte helt och för att uppnå målet krävs betydande investeringar och trygghet av tillgången på personal.

4. Beredskapen för befolkningsskydd

Planerna och åtgärderna i anslutning till befolkningsskyddet har på många ställen genomförts endast delvis. Skyddsrummens skick och användbarhet varierar och resurserna allokeras ojämnt. En tillräcklig specialkompetens och personal för befolkningsskyddsuppgifter är begränsad i många områden. För att målet ska uppnås krävs både en reform av infrastrukturen och mer utbildning och övning. Med den nuvarande utvecklingen förverkligas målet endast delvis och utvecklingen är långsam.

5. Förbättring av arbetshälsan och arbetssäkerheten

Arbetshälsan och arbetssäkerheten lyfts fram tydligt i redogörelserna. Flera områden följer regelbundet upp personalens välbefinnande och har vidtagit åtgärder för att minska belastningen. Arbetsbelastningen, rekryteringsproblemen och pressen på att upprätthålla specialkompetensen belastar dock fortfarande personalen. Tillgången till företagshälsovårdstjänster och tjänsternas kvalitet varierar enligt område. Målet håller delvis på att uppnås, men förutsätter en systematisk utveckling av arbetssäkerheten.

Slutsatser:

- **Mål 1:** Likvärdigheten och kvaliteten på servicenivån varierar avsevärt mellan olika områden. De största skillnaderna gäller aktionsberedskapstiderna, kapaciteten, såsom rökdykning och ytbärgning, resurserna för tillsynsarbetet samt att nå befolkningen genom säkerhetskommunikation.
- **Mål 2:** På riksnivå är räddningsväsendets personalresurser inte helt tillräckliga och det finns betydande skillnader mellan områdena i såväl antalet anställda, kompetensen som arbetshälsan. Den grundläggande kompetensen inom räddningsväsendet är i regel bra, men det förekommer betydande regionala skillnader i till exempel rökdykningsberedskapen, kemikaliebekämpningskompetensen och ytbärgningsberedskapen.
- **Mål 3** Riskbaserat förebyggande av olyckor nämns i planeringen av verksamheten, men när man granskar helheten är den riskbaserade verksamheten inte övergripande inom produktionen av tjänster. Det praktiska genomförandet och enhetligheten i förebyggandet av olyckor varierar från område till område.
- **Mål 4:** Räddningsväsendet har i huvudsak omedelbar förmåga att agera som planerat i de flesta säkerhetssituationer, men förmågan är inte helt jämlik i hela landet och det finns risk för att tillgången till tjänsterna inte kommer att kunna upprätthållas som närservice i alla områden i fortsättningen.
- **Mål 5:** Det finns grundläggande befolkningsskyddsberedskap i områdena, men det behövs brådskande och långsiktiga åtgärder för att säkerställa att befolkningsskyddet är heltäckande och att resurserna, infrastrukturen och systemen uppdateras.
- **Mål 6:** Räddningsväsendets internationella verksamhet är i huvudsak aktiv och kopplad till de nationella strukturerna, i synnerhet genom riksomfattande samordning och deltagande i EU:s räddningsmekanism samt genom andra internationella samarbetsnätverk.
- **Mål 7:** Med tanke på informationsledningen och en enhetlig informationshantering fungerar helheten ännu inte enhetligt – säkerställandet av nationell jämförbarhet, gemensam praxis och effektivt utnyttjande av information bör vara en central utvecklingsriktning.
- **Mål 8:** Investeringarna ger för närvarande ett bra stöd för tjänsteproduktionens effektivitet på många ställen, men att de knappa resurserna, reparationsskulden och regionala skillnaderna i investeringsförmågan utgör en betydande risk för att målen ska uppnås på lång sikt. För att bedöma kostnadseffektiviteten är motiveringarna till investeringarna till många delar otillräckliga.
- **Mål 9:** Räddningsväsendets administrations- och styrningssystem behöver förtydligas och förenhetligas. Systemet bör stärkas genom enhetlig praxis, tätare samordning och utveckling av informationshanteringen

8 Räddningsväsendets investeringar

Enligt 11 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet ska den del av investeringsplanen som gäller räddningsväsendet basera sig på de i 8 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet avsedda riksomfattande strategiska målen samt på nationella, regionala och lokala behov och olycksrisker och andra risker. Velfärdsområdet ska i delplanen för räddningsväsendet välja in de viktigaste investeringarna med tanke på ordnandet av velfärdsområdets räddningsväsende och de avtal som motsvarar investeringarna, och i delplanen ska det bedömas vilken inverkan de i delplanen ingående åtgärderna har på den jämlika tillgången till tjänsterna inom velfärdsområdets räddningsväsende och på tjänsternas kvalitet och kostnadsnyttoeffektivitet.

Velfärdsområdet ska i delplanen för räddningsväsendet välja de viktigaste investeringarna samt motsvarande avtal med tanke på ordnandet av räddningsväsendet. I bedömningen ska uppmärksamhet ägnas åt att investeringarna motsvarar de risker som servicenivån förutsätter.

Räddningsväsendets tjänster produceras i regel hos kunden. Detta förutsätter ett heltäckande och ändamålsenligt nätverk av brandstationer som tryggar närtjänsterna i hela landet också i framtiden.

På riksnivå ökar räddningsväsendets finansiering under de närmaste åren endast måttligt i förhållande till velfärdsområdenas investeringsbehov. Den kalkylmässiga finansieringen för 2026 är cirka 589,8 miljoner euro (+1,6 % fram till 2025), och ökningen förklaras i huvudsak av index- och efterhandsjusteringar, inte av ändringar i uppgifterna eller separata satsningar. I flera områden har de besparingsskyldigheter som riktats till räddningsväsendet bromsat upp investeringarna och skjutit upp projekten.⁷

De investeringsplaner som regionförvaltningsverken bedömde (2026–2029) varierade till innehåll och form. Motiveringarna till dessa investeringsplaner preciserades i flera områden på begäran av inrikesministeriet. Motiveringarnas kvalitet och omfattning skilde sig avsevärt och i synnerhet de omfattande och viktiga investeringarna var ställvis bristfälligt motiverade.

Behovet och inverkan av investeringar

Räddningsväsendets största behov av investeringar hänför sig till utvidgningen av brandstationsnätet och ombyggnaden av befintliga fastigheter. I flera områden pågår eller planeras byggandet av en ny station. Det anses allmänt vara ett effektivt sätt att förbättra och upprätthålla aktionsberedskapen. Byggprojekten är dock långvariga och kräver noggrann planering. I flera

⁷ Inrikesministeriet. Promemoria. 15.05.2025.

områden är dock utsikterna för hur servicebehovet kommer att utvecklas i framtiden ofta svaga, vilket försvårar bedömningen av investeringsbehovet.

I områden där aktionsberedskapsbristerna är betydande och långvariga kan man anta att byggandet av en ny station på en lämplig plats förbättrar tillgången till tjänster. Det förutsätter dock att man i planeringen i stor utsträckning beaktar den långsiktiga utveckling som riskerna i verksamhetsmiljön medför.

I flera områden har det visat sig vara svårt att hitta lämpliga byggplatser, och till exempel i tätt bebyggda stadsområden är det ofta inte ens möjligt att bygga en station på den bästa platsen med tanke på tillgängligheten. Särskilt i huvudstadsregionen har det visat sig gå långsamt att åtgärda långvariga brister i aktionsberedskapen, särskilt på grund av den dåliga tillgången till en lämplig byggplats.

Inom stationsbyggandet kan man se en trend där stationerna görs mindre än tidigare. I stadsområdena övergår man tydligt till ett mer decentraliserat stationsnät. Dessutom placeras allt oftare en så kallad spetsenhet på stationerna eller någon annan lösning som till sin personal och utrustning är lättare än en räddningsenhet. Enligt regionförvaltningsverkets bedömning är trenden ändamålsenlig.

De investeringar som föreslås för att utveckla aktionsberedskapen är oftast motiverade i synnerhet i områden där bristerna i aktionsberedskapen har konstaterats vara betydande. Sådana betydande brister framhävs i stora stadsområden, men de förekommer också i glesbygden. Långvariga aktionsberedskapsproblem i välfärdsområdenas gränsområden skulle förutsätta ett allt tätare planeringssamarbete mellan områdena för att lösa problemen. Sådana områden finns särskilt i huvudstadsregionen. Även om områdena självständigt beslutar med vilka metoder aktionsberedskapsbristerna åtgärdas, bör man i investeringsplaneringen alltid göra en tillräcklig granskning även ur ovan nämnda perspektiv. Byggandet av nya brandstationer kan alltid betraktas som en långvarig investering med vittsyftande konsekvenser.

De befintliga stationerna har nationellt en betydande reparationsskuld. De största behoven gäller problem med inomhusluften, reservkraftsarrangemang, övningslokaler och lokalsäkerhet. Sådana investeringsförslag kan anses vara nödvändiga för att trygga den nuvarande servicenivån, även om flera områden inte motiverar den här typen av investeringar närmare.

Utöver fastigheterna utgör materielen också kärnan i räddningsväsendets tjänsteproduktion. Ersättningsinvesteringarna har en framhävd ställning i investeringsförslagen, eftersom materielens stigande genomsnittsalder ökar bland annat felkänsligheten och kostnaderna för reservdelar. Förändringar i verksamhetsmiljön och nya hot, såsom att nya energiformer blir allt vanligare, förutsätter också helt ny materiel.

Anskaffningen av olika räddningsenheter är en betydande investering som ska göras årligen i alla områden. Besparingspressen har i vissa områden fördröjt ersättningsinvesteringarna, vilket höjer utrustningens genomsnittsalder. Standardiseringen av räddningsenheter och materielen samt gemensamma upphandlingar kan minska anskaffningskostnaderna i sådana här upphandlingar

som upprepas årligen på riksnivå. Enligt investeringsplanerna görs dock materiel- och fordonsanskaffningarna fortfarande i hög grad områdesvis, varvid nyttan av gemensamma upphandlingar inte uppnås.

Flera områden föreslår investeringar i övnings- och utbildningsmiljöer för att säkerställa kompetensen och arbetssäkerheten. Motiveringarna är tydliga, men av planerna framgår inte om sam användning har utretts mellan områdena. Utan en riksomfattande samordning av sådana upphandlingar finns det en risk för att utbildnings- och övningsmiljöernas nyttjandegrad ställvis blir låg. Behovet beror delvis på att Räddningsinstitutets fortbildning har minskat, vilket har lett till att ansvaret för fortbildningen har överförts mer till områdena.

De långsiktiga planerna för att upprätthålla och utveckla kapaciteten är inte i regel tillgängliga i områdena. De största räddningsverken har under de senaste åren gått i en mer systematisk riktning tack vare sina nya analysfärdigheter.

De investeringar som föreslås i informations- och kommunikationssystemen är centrala med tanke på larm- och ledningssystemen samt rapporterings- och analysfärdigheterna. Det riksomfattande målet är att skapa enhetliga system för räddningsväsendet som stöder informationsledning och en enhetlig praxis. Dessutom är den operativa verksamheten i hög grad beroende av de system som ledningssystemet kräver. Systeminvesteringarna motiveras med systemkompatibilitet, en harmonisering av rapporteringen och förbättring av den operativa lägesbilden. Nyttan beskrivs ofta kvalitativt, såsom med snabbare beslutsfattande.

Välfärdsområdena bör genomföra investeringarna så kostnadseffektivt som möjligt. Vittsyftande och ekonomiskt betydande projekt, såsom terrängbrandsmateriel, materiel för bekämpning av miljöskador samt flera datasystem förutsätter en grundlig kostnads- och effektivitetsbedömning samt undvikande av överlappningar. Även om dessa projekt planeras i flera områden förblir granskningen av gemensamma upphandlingar ofta obetydlig.

Områdenas motiveringar varierar och på många ställen är de otillräckliga. Riskbaserad nämns på en allmän nivå, men en noggrannare analys av den tjänst som risken förutsätter och den investering som stöder den saknas. Sambandet med risken förblir ofta beskrivande och allmänt, vilket försvårar bedömningen av investeringens betydelse och konsekvenser.

Upplösningen av oljeskyddsfonden i början av 2025 och miljöskadefonden som inledde sin verksamhet 1.1.2025 ändrar understödssystemet. Välfärdsområdena kan ansöka om understöd efter prövning för kostnader för anskaffning av utrustning samt för bekämpning av miljöskador, men det totala understödsbeloppet minskar betydligt. Detta försämrar på lång sikt kapaciteten vid miljöskador och oljebekämpning samt indirekt räddningsverkens förmåga att agera i vatten. Befintlig fartygsmateriel utgör en väsentlig del av oljebekämpningsförmågan och tidigare har understöd från fonden i fråga utnyttjats för att bygga upp den.

Slutsatser:

- Räddningsväsendets viktigaste investeringar gäller underhåll och utveckling av stationsnätet.
 - Materielinvesteringar är ett annat centralt investeringsobjekt. I huvudsak föreslås ersättningsinvesteringar i materiel, men det är också nödvändigt att investera i ny materiel när verksamhetsmiljön förändras.
 - Motiveringarna till investeringsplanerna förblir ofta bristfälliga eller på en allmän nivå och ofta grundar sig motiveringen inte på riskerna i området.
 - När det gäller vittsyftande och stora investeringar kan man knappt se någon granskning av kostnadseffektiviteten i investeringsplanerna.
 - Gemensamma investeringar mellan områdena bör ökas särskilt för att utveckla och upprätthålla släckningsförmågan vid omfattande olyckor, såsom bekämpning av miljöskador och terrängbränder.
-

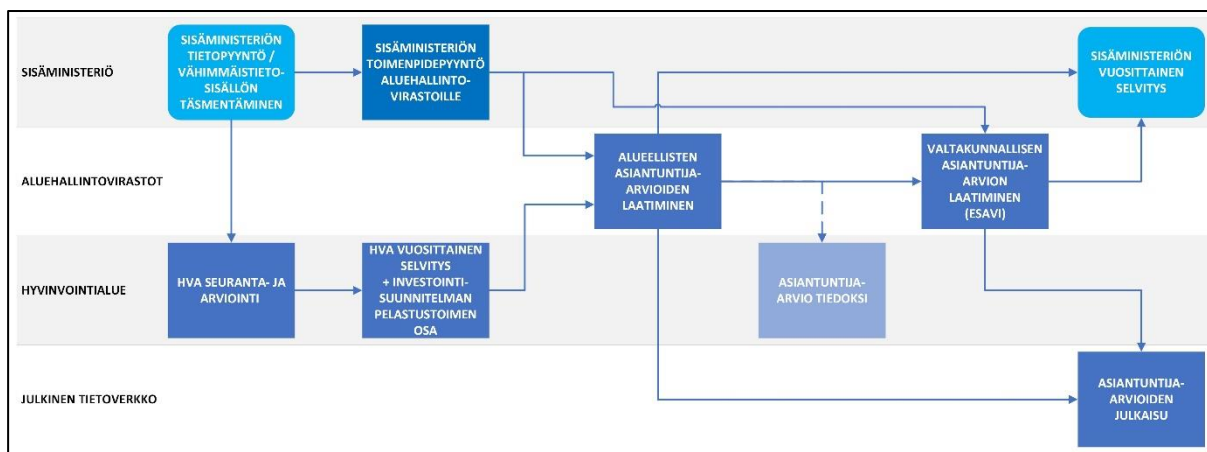
9 Metoder och kvalitetsrapport

Informationsunderlag för bedömningen

Expertbedömningen som Regionförvaltningsverket utarbetat grundar sig på både kvantitativt och kvalitativt material. Det centrala informationsunderlaget för bedömningen utgörs av välfärdsområdets årliga redogörelse. Lägesbilden som ligger till grund för expertbedömningen har breddats genom att utnyttja information ur räddningsväsendets statistiksystem Pronto samt dokumentmaterial om anordnarnas förvaltning, verksamhetssätt, planer och beslut. I bedömningen har man dessutom utnyttjat observationer från regionförvaltningsverkens tillsyn och andra nationella myndigheters beräkningar och utredningar.

Informationsunderlaget för bedömningen har sammanställts i nära samarbete med välfärdsområdets räddningsväsende. Processen för expertbedömningen anges i figur 5.

Figur 2: Processen för expertbedömning.

Informationsunderlagets öppenhet, tillgänglighet och kvalitet

Den statistiska informationen härstammar förutom från välfärdsområdets årliga redogörelse även från räddningsväsendets resurs- och olycksstatistiksystem, vars material består av de åtgärds- och resursregister som välfärdsområdenas räddningsväsende upprätthåller. Övriga informationskällor är i huvudsak offentliga och öppet tillgängliga. Uppgifterna i det kvalitativa dokumentmaterial som använts har källhänvisningar. Statistikuppgifterna har hämtats direkt ur registret utan riksomfattande kontroll. Regionförvaltningsverkens rapporter om tillsynsobservationerna är öppet tillgängliga på regionförvaltningsverkets webbplats. Fördelningen av personalens årsverken i olika tjänsteklasser grundar sig på en bedömning.

10 Källor och bakgrundsmaterial som använts i bedömningen

Regionförvaltningsverkens regionala expertbedömningar av räddningsväsendets tjänster 2024.

Välfärdsområdenas redogörelser om räddningsväsendets tjänster 2024.

Välfärdsområdenas investeringsplaner 2026–2029.

Palontutkinnan tiedonhallinnan sääntely. Tiura-Virta, Helinä och Voutilainen, Tomi. Forskningsrapporter B. 3/2024. Räddningsinstitutet.

[Räddningsverkens handbok för brandutredning \(2014\), Finlands Kommunförbund \(på finska\).](#)

Räddningsväsendets resurs- och olycksstatistik PRONTO.

[Anvisning för planering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet publikation 20/2012.](#)

Inrikesministeriet. Promemoria. Förvaltningsutskottet fredagen den 16 maj 2025 kl. 11.15 / SRR 2/2025 rd / Skriftlig begäran om sakkunnigutlåtande. SRR 2/2025 rd Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026–2029 <https://www.riksdagen.fi/pdf/SRR+2/2025>

Inrikesministeriets begäran om information till välfärdsområdena 2025.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Huvudkontoret

2025